

**Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny
w Kaliszu**

**OCENA STANU SANITARNEGO
I SYTUACJA EPIDEMIOLOGICZNA
POWIATU KALISKIEGO**

Stan na dzień 31 grudnia 2016 roku

Kalisz, styczeń 2017 r.

SPIS TREŚCI:

WSTĘP	4
I SYTUACJA EPIDEMIOLOGICZNA W ZAKRESIE CHOROÓB ZAKAŻNYCH	6
1.1. Działania związane z zapobieganiem epidemiom chorób zakaźnych.....	6
1.2. Sytuacja epidemiologiczna wybranych chorób zakaźnych.....	6
1.2.1. Zatrucia i zakażenia pokarmowe	10
1.2.2. Wirusowe zapalenia wątroby.....	12
1.2.2.1. Wirusowe zapalenie wątroby typu B	13
1.2.2.2. Wirusowe zapalenie wątroby typu C	13
1.2.3. Zachorowania na choroby zakaźne wieku dziecięcego	14
1.2.4. Zachorowania na grypę.....	15
1.3. Programy wykorzenienia chorób zakaźnych w Polsce	17
1.4. Realizacja szczepień ochronnych.	17
1.5. Podsumowanie.....	17
1.6. Wnioski	18
II JAKOŚĆ WODY PRZEZNACZONEJ DO SPOŻYCIA.....	18
2.1. Ocena jakości wody.....	20
2.2. Charakterystyka urządzeń zaopatrujących ludność w wodę.....	27
2.3. Podsumowanie.....	30
III STAN SANITARNY OBIEKTÓW UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ I KĄPIELISK	31
3.1. Hotele	31
3.2. Motele.....	31
3.3. Inne obiekty świadczące usługi noclegowe	31
3.4. Obiekty wczasowo-turystyczne	31
3.5. Zakłady fryzjerskie, kosmetyczne, odnowy biologicznej, tatuażu i solaria.....	32
3.6. Ustępy publiczne	33
3.7. Cmentarze i Zakłady Usług Pogrzebowych	33
3.8. Kąpieliska	34
3.9. Inne obiekty.....	35
3.10. Interwencje	35
3.11. Podsumowanie.....	36
IV STAN SANITARNY ZAKŁADÓW OPIEKI ZDROWOTNEJ.....	36
4.1. Zakłady opieki zdrowotnej – ogółem	36
4.2. Zakłady leczenia zamkniętego.....	37
4.2.1. Stan techniczny i funkcjonalny szpitali	38
4.2.2. Utrzymanie czystości pomieszczeń i porządku w otoczeniu szpitali.....	40
4.2.3. Zaopatrzenie w wodę	40
4.2.4. Odprowadzanie ścieków	41
4.2.5. Dezynfekcja	42
4.2.6. Komory dezynfekcyjne.....	42
4.2.7. Sterylizacja	42
4.2.8. Gromadzenie i unieszkodliwianie odpadów	43
4.2.9. Pralnictwo i gospodarka bielizną szpitalną	44
4.2.10. Żywnienie pacjentów w szpitalach	45
4.3. Zakłady Lecznictwa Ambulatoryjnego.....	45
4.3.1. Postępowanie z czystą i brudną bielizną.....	45
4.3.2. Postępowanie z odpadami medycznymi	45
4.3.3. Utrzymanie czystości pomieszczeń i porządku	46
4.3.4. Ocena procedur dezynfekcyjnych oraz w zakresie antyseptyki rąk personelu medycznego	46
4.3.5. Ocena procedur sterylizacyjnych	46

4.4. Praktyki lekarskie	46
4.4.1. Postępowanie z czystą i brudną bielizną	46
4.4.2. Postępowanie z odpadami medycznymi	46
4.4.3. Utrzymanie czystości pomieszczeń i porządku	46
4.4.4. Ocena procedur dezynfekcyjnych i antyseptyki rąk	46
4.4.5. Ocena procedur sterylizacyjnych	46
4.5. Praktyki pielęgniarские	47
4.6. Podsumowanie	47
V WARUNKI SANITARNO - HIGIENICZNE ŚRODOWISKA PRACY	47
5.1. Działalność kontrolna w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego	47
5.1.1. Struktura zatrudnienia	47
5.1.2. Narażenie na czynniki szkodliwe dla zdrowia	47
5.1.3. Kontrole w ramach nadzoru	49
5.1.4. Czynniki rakotwórcze i mutagenne w środowisku pracy	49
5.1.5. Nadzór nad zakładami ochrony zdrowia stosującymi cytostatyki	50
5.1.6. Czynniki biologiczne w środowisku pracy	50
5.1.7. Nadzór nad substancjami i mieszaninami niebezpiecznymi	50
5.2. Choroby zawodowe	51
5.3. Podsumowanie	52
VI WARUNKI SANITARNE W SZKOŁACH I INNYCH PLACÓWKACH	
OŚWIATOWO-WYCHOWAWCZYCH	52
6.1. Nadzór nad placówkami oświatowo - wychowawczymi	52
6.2. Funkcjonalność i stan techniczny budynków	53
6.3. Wodociągi i kanalizacja	53
6.4. Sale gimnastyczne	53
6.5. Meble szkolne	54
6.6. Rozkłady zajęć szkolnych	54
6.7. Dożywianie w szkołach	54
6.8. Opieka medyczna	55
6.9. Nadzór nad substancjami i mieszaninami niebezpiecznymi	55
6.10. Wypoczynek dzieci i młodzieży	55
6.11. Podsumowanie	56
VII STAN SANITARNY OBIEKTÓW ŻYWNOŚCI, ŻYWIENIA I PRZEDMIOTÓW	
UŻYTKU	56
7.1. Zakres nadzoru sanitarnego	56
7.2. Najczęściej stwierdzane uchybienia w poszczególnych grupach obiektów	57
7.2.1. Sklepy spożywcze	57
7.2.2. Przetwórnice owocowo-warzywne	58
7.2.3. Zakłady żywienia zbiorowego otwarte	58
7.2.4. Zakłady żywienia zbiorowego typu zamkniętego	58
7.3. Stan sanitarny środków transportu żywności	59
7.4. Jakość zdrowotna środków spożywczych	59
7.5. Ocena spraw załatwianych w systemie RASFF	59
7.6. Ocena sposobu żywienia	60
7.7. Podsumowanie	60
VIII DZIAŁALNOŚĆ W ZAKRESIE OŚWIATY ZDROWOTNEJ I PROMOCJI	
ZDROWIA	61
Podsumowanie	65
IX ZAPOBIEGAWCZY NADZÓR SANITARNY	66
X WNIOSKI	68

WSTĘP

GLÓWNY CEL DZIAŁALNOŚCI POWIATOWEJ STACJI SANITARNO – EPIDEMIOLOGICZNEJ w KALISZU

Glównym celem działalności Powiatowej Stacji Sanitarно-Epidemiologicznej w Kaliszu w roku 2016 było promowanie zdrowego stylu życia, nadzór nad bezpieczeństwem żywności i żywienia oraz bezpieczeństwem zdrowotnym wody, zapobieganie powstawaniu chorób i zaburzeń zdrowia, w tym chorób zakaźnych, nadzór nad warunkami zdrowotnymi środowiska pracy, a zwłaszcza zapobieganie powstawaniu chorób zawodowych, i innych chorób związanych z warunkami pracy, poprzez sprawowanie zapobiegawczego i bieżącego nadzoru sanitarnego z zakresu zdrowia publicznego oraz prowadzenie działalności przeciwepidemicznej.

GLÓWNE KIERUNKI DZIAŁANIA POWIATOWEJ STACJI SANITARNO – EPIDEMIOLOGICZNEJ w KALISZU

1. Prowadzenie nadzoru nad realizacją programu obowiązkowych szczepień ochronnych.
2. Sprawowanie nadzoru nad bezpieczeństwem żywności i żywienia zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa żywnościowego.
3. Monitoring suplementów diety, środków spożywczych specjalnego przeznaczenia żywieniowego oraz środków spożywczych wzbogaconych wprowadzanych po raz pierwszy do obrotu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.
4. Wzmoczenie nadzoru nad produktami wprowadzonymi do obrotu mogącymi stanowić zagrożenie dla zdrowia ludzi.
5. Wykonywanie analiz mikrobiologicznych próbek żywności pobieranych w ramach urzędowej kontroli i monitoringu, w celu ciągłego nadzoru laboratoryjnego nad bezpieczeństwem żywności.
6. Sprawowanie bieżącego nadzoru sanitarnego nad bezpieczeństwem zdrowotnym wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, a także wody w kąpieliskach oraz pływalniach.
7. Zapobieganie powstawaniu chorób zakaźnych poprzez sprawowanie bieżącego nadzoru sanitarnego nad obiektami użyteczności publicznej.
8. Prowadzenie nadzoru nad warunkami zdrowotnymi środowiska pracy celem wzmocnienia ochrony zdrowia pracowników przed negatywnym oddziaływaniem szkodliwych i uciążliwych czynników występujących w miejscu pracy.

9. Przeciwdziałanie narkomanii poprzez monitorowanie i koordynowanie działań w zakresie realizacji polityki państwa w obszarze środków zastępczych,
10. Sprawowanie nadzoru nad wprowadzaniem do obrotu substancji chemicznych i ich mieszanin, detergentów, prekursorami narkotyków kat. 2 i 3, produktów biobójczych oraz ich stosowaniem w działalności zawodowej.
11. Sprawowanie nadzoru nad warunkami nauczania, wychowania, opieki oraz wypoczynku i rekreacji dzieci i młodzieży.
12. Wzmożenie nadzoru sanitarnego nad stanem sanitarno – technicznym placów zabaw przy placówkach oświatowo – wychowawczych oraz innych.
13. Realizowanie niezbędnych czynności zapobiegawczych lub kontrolnych w przypadku zagrożenia bezpieczeństwa sanitarnego i niezwłoczne przekazywanie informacji, w tym zakresie do organów wyższego stopnia.
14. Sprawowanie zapobiegawczego nadzoru sanitarnego pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych w nowoprojektowanych lub modernizowanych obiektach, przy realizacji przedsięwzięć oraz ustaleniach miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.
15. Inicjowanie zadań w obszarze edukacji zdrowotnej i promocji zdrowia zgodnych z potrzebami społeczności lokalnych, w tym związanych ze specyficzną sytuacją epidemiologiczną miasta Kalisza.
16. Dostosowywanie struktur organizacyjnych, rozszerzenie zakresu akredytacji badań laboratoryjnych oraz rozwijanie efektywności poboru i transportu próbek do laboratoriów w celu usprawnienia funkcjonowania Państwowej Inspekcji Sanitarnej.
17. Podnoszenie kwalifikacji pracowników Państwowej Inspekcji Sanitarnej poprzez udział w szkoleniach oraz samokształcenie.

W ocenie stanu sanitarnego ujęto sytuację epidemiologiczną w zakresie chorób zakaźnych oraz wyniki nadzoru sanitarnego prowadzonego przez poszczególne sekcje – stanowiska Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Kaliszu. Prezentowane w ww. dokumencie dane liczbowe pochodzą ze sprawozdań statystycznych za rok 2016 realizowanych przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Kaliszu w ramach programu badań statystycznych.

Ocena stanu sanitarnego i sytuacja epidemiologiczna powiatu kaliskiego w roku 2016 roku jest dostępna również na stronie internetowej pod adresem:

<http://www.psse-kalisz.pl/>

I SYTUACJA EPIDEMIOLOGICZNA W ZAKRESIE CHOROÓB ZAKAŻNYCH

1.1. Działania związane z zapobieganiem epidemiom chorób zakaźnych

Podejmowane w 2016 roku działania wynikały z sytuacji epidemiologicznej i dotyczyły:

- Nadzoru nad zgłaszalnością chorób zakaźnych, a w szczególności chorób inwazyjnych.
- Nadzoru nad osobami z zatruciem pokarmowym wywołanym *Salmonellą* i kierowaniem osób z bliskiego kontaktu na badania w kierunku nosicielstwa.
- Nadzoru nad osobami z kontaktu z chorymi na gruźlicę prątkującą.
- Kierowaniem na szczepienia p/wzw B osób zakażonych wirusem HCV oraz osób z bliskiego kontaktu z zakażonymi wirusem HBV.
- Nadzoru nad zgłaszalnością chorób wenerycznych.
- Zapobiegania wścieklźnie poprzez prowadzenie dochodzeń epidemiologicznych, współpracy z Inspekcją Weterynaryjną oraz innymi powiatowymi stacjami sanitarno - epidemiologicznymi, na terenie których dochodziło do zagrożeń (występowały pokąsania).

1.2. Sytuacja epidemiologiczna wybranych chorób zakaźnych

Sytuacja epidemiologiczna większości chorób zakaźnych na terenie powiatu ziemskiego, podobnie jak w latach ubiegłych, kształtowała się pomyślnie. Nie zarejestrowano żadnego zachorowania na dur brzuszny i dury rzekome, a zachorowania, przeciwko którym prowadzone są od szeregu lat obowiązkowe szczepienia ochronne utrzymywały się na bardzo niskim poziomie lub nie występowały w ogóle (np. krztusiec, błonica, tężec, nagminne porażenie dziecięce, odra, wścieklizna). Pomyślnie również kształtowała się sytuacja epidemiologiczna chorób, przeciwko którym wdrożono w ostatnich kilku latach obowiązkowe lub zalecane szczepienia ochronne (np. świnka, różyczka, choroba wywołana przez *Haemophilus influenzae* typu b – inwazyjna).

W roku 2016 spadła zapadalność na wirusowe zapalenia wątroby i wynosiła 2,4, ogółem zarejestrowano 20 zachorowań (w 2015 roku zapadalność wynosiła 3,6, zachorowań było 30) (rozdz.I.2.2).

W roku 2016 odnotowano 1 zgon z powodu choroby zakaźnej; był to 56 letni mężczyzna z rozpoznaniem gruźlicy płuc, postać prątkująca.

Choroby inwazyjne

W roku 2016 nie odnotowano ognisk epidemicznych chorób inwazyjnych spowodowanych przez *Haemophilus influenzae*, *Streptococcus pneumoniae* i *Neisseria meningitidis*. Zarejestrowano 1 zachorowanie na Inwazyjną Chorobę Meningokokową (*patrz Neuroinfekcje*).

Tab. 1. Choroby inwazyjne - zachorowalność w latach 2010 – 2016

Choroby inwazyjne wywołane przez:	2010 r.	2011 r.	2012 r.	2013 r.	2014 r.	2015 r.	2016 r.
<i>Haemophilus influenzae</i>	0	0	0	0	0	0	0
<i>Neisseria meningitidis</i> – (posocznica, zap. opon m-r.)	0	0	1	0	0	0	1
<i>Streptococcus pneumoniae</i> – (posocznica, zap. opon m-r. i mózgu)	3	0	0	0	1	0	0

Borelioza

W bieżącym roku sprawozdawczym znacznie wzrosła liczba zachorowań na boreliozę. Zarejestrowano 24 przypadki przy wsp. zap. 2,9. Porównywalnie, w roku 2015 było 7 zachorowań (wsp. zap. 0,8). 1 osoba była hospitalizowana z rozpoznaniem boreliozy postaci stawowej.

Zachorowania wystąpiły w gminach:

- Ceków - 7 zachorowań
- Brzeziny - 6 zachorowań
- Blizanów - 3 zachorowania
- Lisków - 3 zachorowania
- Godziesze Wielkie - 2 zachorowania
- Stawiszyn - 2 zachorowania
- Żelazków - 1 zachorowanie

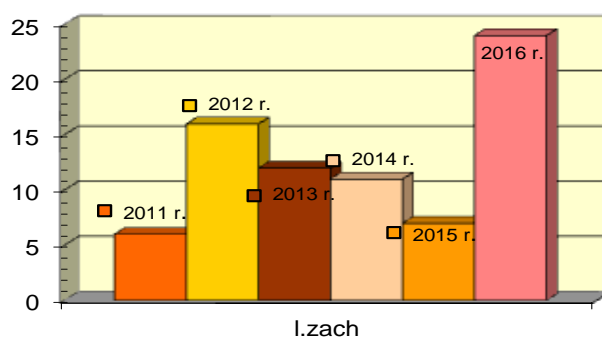
W trakcie dochodzeń epidemiologicznych ustalono, że w większości narażenie na ukłucie przez kleszcza wystąpiło u osób odwiedzających zalesione tereny powiatu kaliskiego. Nie było narażenia zawodowego, 1 zachorowanie było u osoby studiującej na kierunku leśnictwa, odbywającego praktyki studenckie.

Strukturę zachorowań na boreliozę w latach 2011-2016 w powiecie ziemskim przedstawia umieszczona poniżej tabela i wykres:

Tab. 2. Struktura zachorowań na boreliozę w latach 2011 – 2016 w powiecie ziemskim

Jednostka chorobowa	Liczba zachorowań w latach											
	2011		2012		2013		2014		2015		2016	
	L. zach.	Wsp. zap.	L. zach.	Wsp. zap.	L. zach..	Wsp. zap.	L. zach..	Wsp. zap.	L. zach.	Wsp. zap.	L. zach.	Wsp. zap.
Borelioza	6	0,7	16	1,9	12	1,5	11	1,3	7	0,8	24	2,9

Współczynnik zapadalności na 10 tys. mieszkańców

Ryc. 1 - Borelioza - zachorowalność w latach 2011 – 2016 w powiecie ziemskim

Pokąsania osób przez zwierzęta - narażenia na wściekliznę

W roku 2016 zgłoszono 71 przypadków pokąsań przez zwierzęta, do których doszło na terenie powiatu ziemskiego kaliskiego oraz 2 przypadki osób pokąsanych na terenie innych powiatów. Ogółem szczepieniom poddano 17 osób. Pozostałych 56 osób zostało zwolnionych ze szczepień p/wściekliznie dzięki wykluczeniu wścieklizny u badanych zwierząt przez lekarzy weterynarii. Jest to widoczny efekt współpracy z Inspekcją Weterynaryjną oraz innymi Powiatowymi Inspekcjami Sanitarnymi. Zachorowań na wściekliznę u ludzi nie stwierdzono.

Neuroinfekcje

W roku sprawozdawczym 2016 zachorowalność na neuroinfekcje utrzymywała się na tym samym poziomie co w roku poprzednim. Zarejestrowano 5 przypadków zachorowań (wsp. zap. 0,6). Porównywalnie w roku 2015 były 3 zachorowania (wsp. zap. 0,4).

Wśród zachorowań stwierdzono:

- 1 przypadek zapalenia opon mózgowych wywołanych przez *Neisseria meningitidis*
- 3 przypadki zapalenia opon mózgowych na tle wirusowym nieokreślonym.

- 1 przypadek zapalenia opon mózgowych na tle innym nieokreślonym

Wszystkie osoby były hospitalizowane.

Zachorowanie na Inwazyjną Chorobę Meningokokową wystąpiło u 12-letniej dziewczynki. Chemioprophylaktyce poddano 16 osób z otoczenia, w tym 12 osób zaszczepiono profilaktycznie p/meningokokom.

Gruźlica

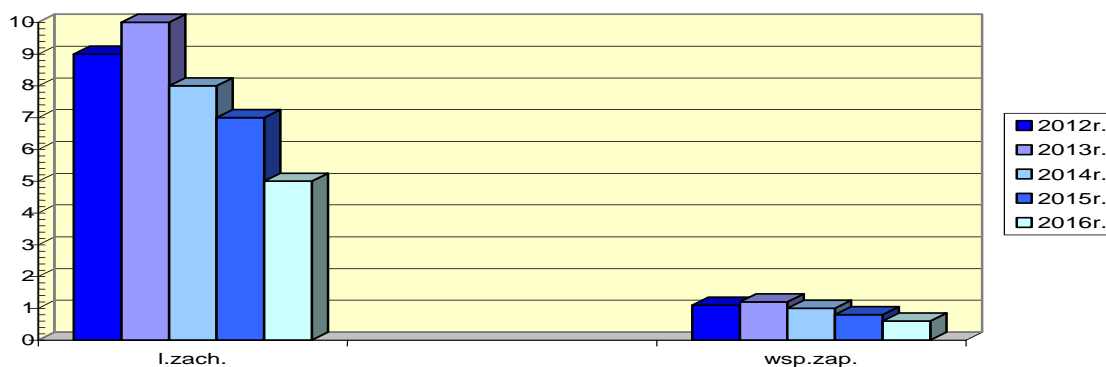
W 2016 roku zachorowania utrzymywały się podobnym poziomie jak w roku ubiegłym. Zarejestrowano 5 zachorowań na gruźlicę płuc postać zakaźną (wsp. zap. 0,6). Porównywalnie w 2015 roku było 7 zachorowań (wsp. zap. 0,8). Zachorowania na gruźlicę płuc postać zakaźną wystąpiły u osób w wieku od 37 do 69 lat i dotyczyły w większości mężczyzn – 4 i 1 kobiety. Wszystkie przypadki były hospitalizowane.

W wyniku dochodzeń epidemiologicznych ustalono 107 osób z kontaktu, które skierowano do lekarzy rodzinnych celem przeprowadzenia badań lekarskich w kierunku gruźlicy. Przebieg zachorowań w ostatnich pięciu latach przedstawia poniższa tabela i wykres:

Tab.3. Liczba zachorowań i zapadalność na gruźlicę płuc postać zakaźną w latach 2012-2016

Jednostka chorobowa	Liczba zachorowań w latach									
	2012		2013		2014		2015		2016	
	L. zach.	Wsp. zap.	L. zach.	Wsp. zap.	L. zach.	Wsp. zap.	L. zach.	Wsp. zap.	L. zach.	Wsp. zap.
Gruźlica płuc postać zakaźna	9	1,1	10	1,2	8	1,0	7	0,8	5	0,6

*Współczynnik zapadalności na 10 tys. mieszkańców

Ryc. 2. Liczba zachorowań i zapadalność na gruźlicę płuc w latach 2012 - 2016

Choroby weneryczne

W bieżącym roku sprawozdawczym na terenie powiatu ziemskiego zgłoszono ogółem 3 zachorowania na choroby przenoszone drogą płciową przy wsp, zap. 0,4. Porównywalnie, w 2015 roku były 4 zachorowania przy wsp, zap. 0,5.

Wśród zachorowań stwierdzono:

- 1 przypadek kiły postać wczesna u mężczyzny w wieku 70 lat.
- 2 przypadki kiły postać nieokreślona – mężczyźni w wieku 54 i 32 lata.

1.2.1. Zatrucia i zakażenia pokarmowe

Liczba zatruc pokarmowych w roku 2016 zmalała w stosunku do roku ubiegłego i wynosiła 499 zgłoszonych zachorowań przy wsp. zap. 60,2. Porównywalnie, w 2015 roku zarejestrowano 519 przypadków (wsp. zap. 62,7). W większości zgłaszano zatrucia pokarmowe o nieokreślonej etiologii (bakteryjne i wirusowe) – 467 przypadków, co stanowi 93,6% ogółu zachorowań. Zatruc pokarmowych o określonej etiologii wirusowej (rota i adenowirusy) było 16, co stanowi 3,2%. Pozostałe 16 zachorowań miało tło bakteryjne, w tym 7 zachorowań wywołanych Salmonellą, 5 zachorowań wywołanych przez E. coli, 4 zachorowania wywołane przez Clostridium difficile.

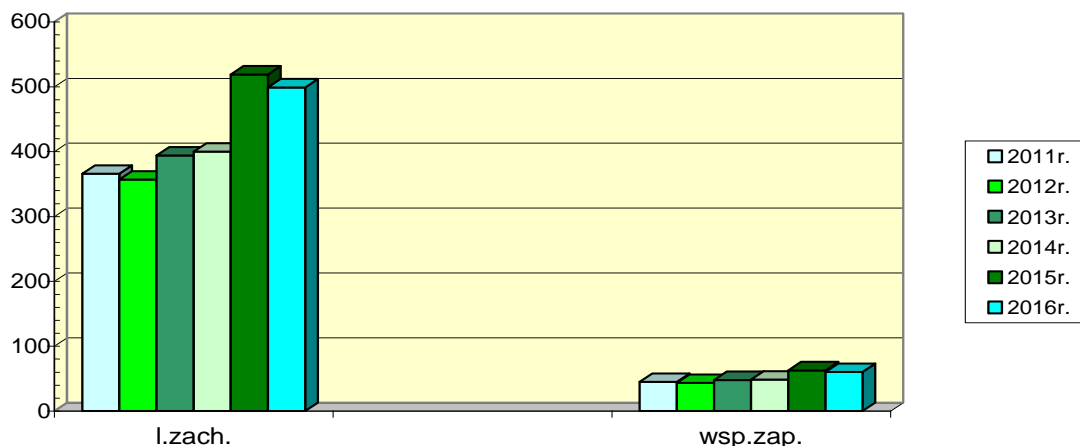
Zmalała również liczba tymczasowych nosicieli salmonelloz; zarejestrowano 5 osób. W 4 przypadkach nosicielstwo wykryto przy badaniu osób z kontaktu z chorymi. Nie ustalono źródeł zatrucia i zakażenia pokarmowego. W bieżącym roku sprawozdawczym na terenie powiatu ziemskiego nie doszło do powstania ognisk zatruc pokarmowych.

Strukturę zachorowań na zatrucia i zakażenia pokarmowe w ostatnich sześciu latach przedstawia tabela i wykres :

Tab. 4. Strukturę zachorowań na zatrucia i zakażenia pokarmowe w latach 2011 – 2016 w powiecie kaliskim

Jednostka chorobowa	Liczba zachorowań w latach											
	2011		2012		2013		2014		2015		2016	
	L. zach.	Wsp. zap.	L. zach.	Wsp. zap.	L. zach.	Wsp. zap.	L. zach.	Wsp. zap.	L. zach.	Wsp. zap.	L. zach.	Wsp. zap.
Zatrucia pokarmowe	366	45,0	357	43,3	394	47,8	400	48,4	519	62,7	499	60,2

*Współczynnik zapadalności na 10 tys. Mieszkańców

Ryc. 3. Zatrucia i zakażenia pokarmowe – liczba zachorowań i zapadalność w latach 2011 – 2016 w powiecie kaliskim.

Biegunki u dzieci do lat 2

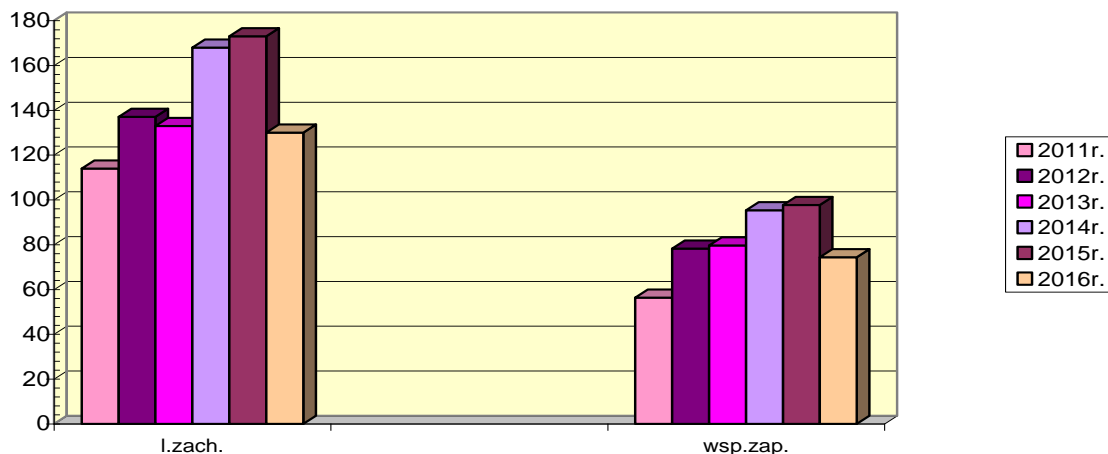
W bieżącym roku sprawozdawczym wzrosła liczba biegunek u dzieci do lat 2, zarejestrowano 130 przypadków, przy współczynniku zapadalności 74,4, liczonym na 1000 dzieci do lat 2 w powiecie ziemskim. Porównywalnie w roku 2015 zgłoszono 173 zachorowań (wsp. zap. 97,7). W 86,2% biegunki wystąpiły na tle zakażeń o bliżej nieokreślonej etiologii (112 zachorowań), w 5 przypadkach biegunki wywołane były przez rota i adenowirusy oraz w 7 o etiologii wirusowej nieokreślonej. Pozostałe biegunki wystąpiły na tle bakteryjnym, tj.: salmonellozowym (1 zachorowanie) i 5 zachorowań wywołanych bakterią E.coli biegunkotwórczą.

Z ogólnej liczby zachorowań hospitalizowanych było 43 dzieci, co stanowi 33,1%. Zgonów nie stwierdzono.

Tab. 5. Liczba zachorowań i zapadalność na biegunki u dzieci do lat 2 w powiecie kaliskim w latach 2011-2016

Jednostka chorobowa	Liczba zachorowań w latach											
	2011		2012		2013		2014		2015		2016	
	L. zach.	Wsp. zap.	L. zach.	Wsp. zap.	L. zach.	Wsp. zap.	L. zach.	Wsp. zap.	L. zach.	Wsp. zap.	L. zach.	Wsp. zap.
Biegunki u dzieci do lat 2	114	56,3	137	78,2	133	79,6	168	95,3	173	97,7	130	74,4

* Współczynnik zapadalności na 1000 dzieci do lat 2 w powiecie ziemskim kaliskim

Ryc. 4. Biegunki u dzieci do lat 2 – liczba zachorowań i zapadalność w latach 2011- 2016

1.2.2. Wirusowe zapalenia wątroby

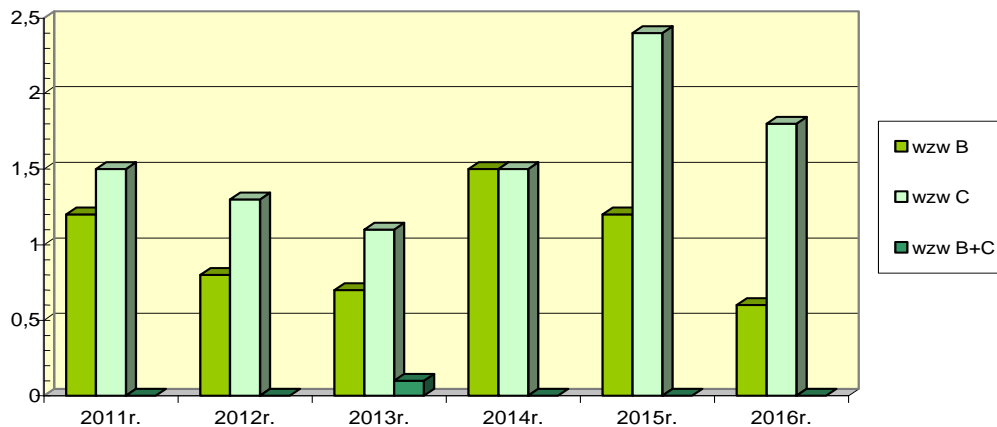
W bieżącym roku sprawozdawczym spadła liczba zachorowań na wirusowe zapalenia wątroby, ogółem zarejestrowano 20 przypadków przy wsp. zap. 2,4. Porównywalnie w 2015 roku zarejestrowano 30 zachorowań przy wsp. zap. 3,6. W dochodzeniu epidemiologicznym ustalono, że 1 zachorowanie mogło mieć związek z narażeniem zawodowym, była to salowa.

Przebieg zachorowań i zapadalność w ostatnich sześciu latach przedstawia tabela 6.

Tab. 6. Strukturę zachorowań i zapadalność na wirusowe zapalenia wątroby według typów w latach 2011- 2016

Jednostka chorobowa	Liczba zachorowań w latach											
	2011		2012		2013		2014		2015		2016	
	L. zach.	Wsp. zap.	L. zach.	Wsp. zap.	L. zach.	Wsp. zap.	L. zach.	Wsp. zap.	L. zach.	Wsp. zap.	L. zach.	Wsp. zap.
WZW B	10	1,2	7	0,8	6	0,7	12	1,5	10	1,2	5	0,6
WZW C	12	1,5	11	1,3	9	1,1	12	1,5	20	2,4	15	1,8
WZW B + C	0	0	0	0	1	0,1	0	0	0	0	0	0
WZW inne-nieokreślone	0	0	0	0	1	0,1	0	0	0	0	0	0
Razem	22	2,7	18	2,2	17	2,1	24	2,9	30	3,6	20	2,4

*Współczynnik zapadalności na 10 tys. mieszkańców

Ryc. 5 – Wirusowe zapalenie wątroby – zapadalność w latach 2011-2016 w powiecie kaliskim

1.2.2.1. Wirusowe zapalenie wątroby typu B

Liczba zachorowań w roku 2016 w stosunku do roku ubiegłego zmniejszyła się i wynosiła 5 zgłoszonych przypadków przy wsp. zap. 0,6. W roku 2015 było 10 zachorowań (wsp. zap. 1,2). Nie było narażenia zawodowego. Zachorowania wystąpiły w wieku od 39 do 78 lat i dotyczyły wyłącznie mężczyzn. Wszystkie zachorowania rozpoznano jako postać przewlekłą. Nie ustalono źródeł zakażenia.

Ustalono w dochodzeniu epidemiologicznym osoby z kontaktu z chorymi skierowano do lekarzy rodzinnych celem zakwalifikowania do szczepień ochronnych p/wzw typu B.

1.2.2.2. Wirusowe zapalenie wątroby typu C

W roku sprawozdawczym 2016 zmalała liczba zachorowań na wzw typu C i wynosiła 15 zgłoszonych przypadków, przy wsp. zap. 1,8. Porównywalnie w 2015 roku zachorowań było 20 (wsp. zap. 2,4). Zachorowania wystąpiły większości u kobiet (9), u mężczyzn (6) w wieku od 23 do 75 lat. Wszystkie zachorowania rozpoznano jako postać przewlekłą. W dochodzeniu epidemiologicznym ustalono, że 1 zachorowanie mogło mieć związek z narażeniem zawodowym - była to salowa.

W 2016 roku zarejestrowano 19 nowo wykrytych nosicieli wirusa HCV wśród których było 13 kobiet i 6 mężczyzn. Osoby chore i nosiciele skierowano do lekarzy rodzinnych celem zakwalifikowania do szczepień ochronnych p/wzw typu B.

1.2.3. Zachorowania na choroby zakaźne wieku dziecięcego

W roku 2016 zanotowano wzrost zachorowań na ospę wietrzną i spadek zachorowań na różyczkę i świnkę.

Ospa wietrzna - w roku sprawozdawczym 2016 w powiecie ziemskim zaobserwowano wzrost zachorowań na ospę wietrzną, zarejestrowano 388 przypadków (wsp. zap. 46,8). Porównywalnie w 2015 roku odnotowano 250 zachorowań (wsp. zap. 30,2). Wśród chorych nie było osób wcześniej zaszczepionych przeciwko ospie wietrznej. 1 osoba była hospitalizowana z powodu ciężkiego przebiegu choroby. Przeciwko ospie wietrznej nie prowadzi się obowiązkowych szczepień ochronnych (szczepiona jest tylko wąska grupa dzieci ze wskazań zdrowotnych i dzieci uczęszczających do żłobka), stąd zapadalność na tę chorobę podlega okresowym cyklom spadku i wzrostu (*wykres słupkowy-ryc.6*).

Różyczka – w porównaniu do roku ubiegłego w 2016 roku odnotowano spadek zachorowań na różyczkę, zgłoszono 2 przypadki przy wsp. zap. 0,3. Porównywalnie w roku 2015 zarejestrowano 4 zachorowania przy wsp. zap. 0,5. Zachorował 1 chłopiec w wieku 1 roku nie szczepiony oraz 1 chłopiec w wieku 16 lat zaszczepiony dwoma dawkami. (*wykres słupkowy – ryc.6*).

Krztusiec – w 2016 roku podobnie jak w roku poprzednim liczba zachorowań utrzymała się na tym samym niskim poziomie. Zarejestrowano 3 przypadki przy wsp. zap. 0,4. W 2015 roku zarejestrowano również 3 przypadki (wsp. zap. 0,3). Zachorowały 2 dziewczynki w wieku 3 i 16 lat oraz 1 mężczyzna w wieku 18 lat. Wszystkie osoby były wcześniej zaszczepione przeciwko krztuścowi. (*wykres słupkowy – ryc.6*).

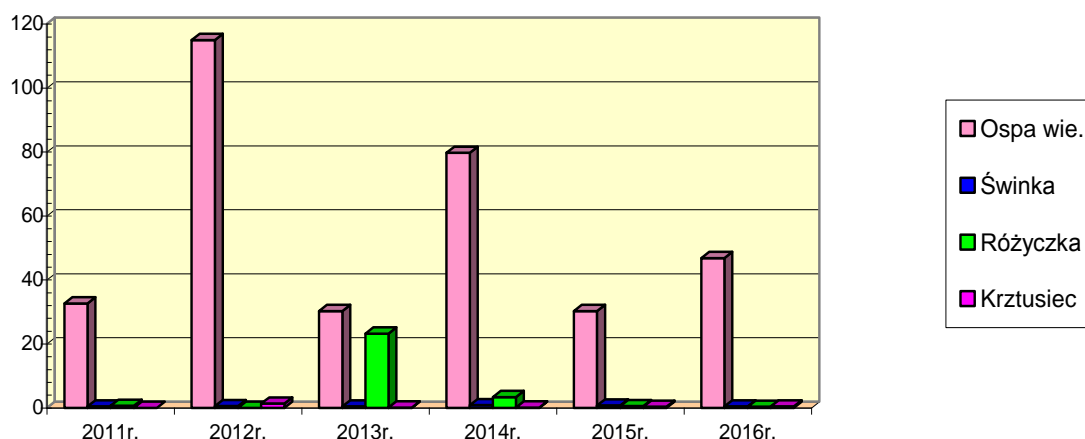
Świnka – w roku sprawozdawczym 2016 zarejestrowano 3 przypadki zachorowań przy wsp. zap. 0,4. Porównywalnie w roku 2014 zachorowało 6 osób (wsp. zap. 0,7). Wśród chorych 1 osoba była wcześniej zaszczepiona przeciwko śwince. Wszystkie zachorowania dotyczyły mężczyzn. Nie było osób hospitalizowanych (*wykres słupkowy – ryc.6*).

Przebieg zachorowań i zapadalność na choroby zakaźne wieku dziecięcego w ostatnich sześciu latach przedstawia poniższa tabela i wykres.

Tab.7. Zapadalność i zachorowalność na ospę wietrzną, świnkę, różyczkę i krztusiec w powiecie kaliskim, w latach 2011-2016

Jednostka chorobowa	Liczba zachorowań w latach											
	2011		2012		2013		2014		2015		2016	
	L. zach.	Wsp. zap.	L. zach.	Wsp. zap.	L. zach.	Wsp. zap.	L. zach.	Wsp. zap.	L. zach.	Wsp. zap.	L. zach.	Wsp. zap.
Ospa wietrzna	265	32,6	948	115,0	249	30,2	659	79,7	250	30,2	388	46,8
Świnka	3	0,4	4	0,5	3	0,4	7	0,8	6	0,7	3	0,4
Różyczka	5	0,6	0	0	191	23,2	27	3,3	4	0,5	2	0,3
Krztusiec	0	0	11	1,3	1	0,1	1	0,1	3	0,3	3	0,4

*Współczynnik zapadalności na 10 tys. mieszkańców

Ryc. 6 – Choroby wieku dziecięcego – zapadalność w latach 2011 -2016 w powiecie kaliskim

1.2.4. Zachorowania na grypę

W 2016 roku w powiecie ziemskim kaliskim odnotowano znaczny wzrost zgłoszonych zachorowań na przypadki grypopodobne - zarejestrowano 1879 przypadków zachorowań przy wsp. zap. 226,6. Porównywalnie w roku 2015 zgłoszono 560 zachorowań na przypadki grypopodobne (wsp. zap. 67,6).

Hospitalizowano 1 osobę, u której stwierdzono zakażenie wirusem grypy potwierdzone badaniami laboratoryjnymi. Zgonów nie było.

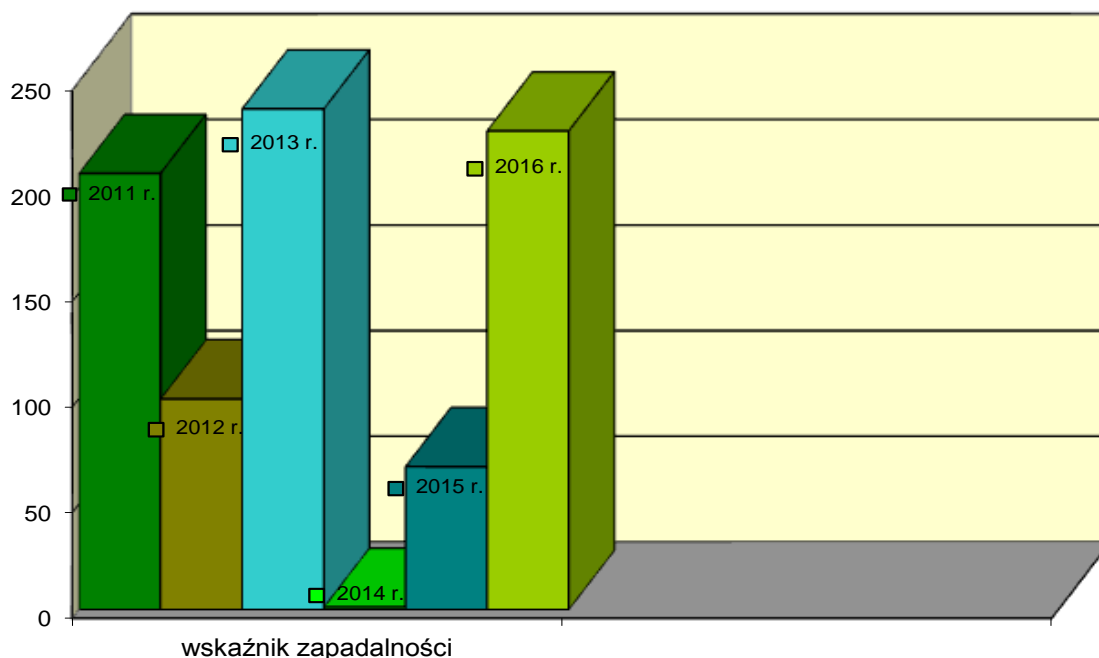
Najwięcej bo 952 zachorowania dotyczyły osób w przedziale wiekowym od 15 do 64 roku życia, najmniej zachorowało osób w wieku powyżej 65 lat – 214 zachorowań.

Sezonowość – najczęściej przypadków grypopodobnych odnotowano w IV kwartale 2016 roku. Zgłoszono 987 zachorowania, co stanowi 52,5 % ogółu zachorowań. W I kwartale zarejestrowano 420 zachorowań (22,4%), w II kwartale były 283 zgłoszone zachorowania, co stanowi 15,1%; najmniej zachorowań odnotowano w III kwartale - 189 zgłoszeń, tj 10% ogółu zachorowań.

Tab.8. Liczba zachorowań na grypę i przypadki grypopodobne w latach 2011 – 2016

Jednostka chorobowa	2011		2012		2013		2014		2015		2016	
	L. zach.	Wsk. zap.	L. zach.	Wsk. zap.	Wsk. zap.	L. zach.	L. zach.	Wsk. zap.	L. zach.	Wsk. zap.	L. zach.	Wsk. zap.
Zachorowania grypowe												
Powiat ziemski kaliski	1681	206,5	822	99,7	1953	237,0	9	1,1	560	67,6	1879	226,6

* zapadalność obliczono na 10 000 ludności

Ryc. 7. Grypa i zachorowania grypopodobne - zapadalność w latach 2011 – 2016 w powiecie ziemskim

1.3. Programy wykorzenia chorób zakaźnych w Polsce

W roku 2016 realizowano program eliminacji odry poprzez sprawowanie nadzoru nad uzyskaniem wysokiego odsetka dzieci zaszczepionych. Realizacja programu eradykacji poliomyelitis na terenie powiatu ziemskiego polegała na nadzorze nad wykonawstwem szczepień oraz monitoringu ostrych porażen wiotkich.

W roku 2016 nie zgłoszono ostrych porażen wiotkich u dzieci do 15 roku życia.

1.4. Realizacja szczepień ochronnych.

Realizacja programu szczepień ochronnych w roku 2016 odbywała się w 18 podmiotach leczniczych. Wszystkie placówki zostały poddane kontroli w zakresie szczepień ochronnych. W roku sprawozdawczym przeprowadzono 20 kontroli, w tym 1 rekontrolę wykonania obowiązków decyzji administracyjnej.

W zakresie transportu, przechowywania i przestrzegania terminów ważności szczepionek nieprawidłowości nie stwierdzono. W stosunku do jednego podmiotu leczniczego wystawiono 1 decyzję administracyjną oraz decyzję nakładającą opłatę za stwierdzone nieprawidłowości w zakresie prowadzenia dokumentacji dotyczącej realizacji szczepień ochronnych.

W roku sprawozdawczym zarejestrowano 11 przypadków odczynów poszczepiennych. Wszystkie niepożądane odczyny poszczepienne zakwalifikowano jako łagodne bez konieczności hospitalizacji z pełnym powrotem do zdrowia.

W roku 2016 prowadzono postępowanie administracyjne wobec 55 osób uchylających się od szczepień, w tym zgłoszonych w roku sprawozdawczym 20. Obowiązek wygasł wobec 4 osób, dwie osoby dokonały obowiązku zaszczepienia się.

1.5. Podsumowanie

1. Sytuacja epidemiologiczna chorób zakaźnych na terenie powiatu ziemskiego podobnie jak w roku ubiegłym, kształtowała się pomyślnie.
2. Objęcie od 2003 roku obowiązkowymi szczepieniami ochronnymi wszystkich dzieci doprowadziło do spadku zachorowań i wyeliminowania różyczki wrodzonej.
3. Eliminacja i spadek zachorowań większości chorób zakaźnych jest efektem kontynuacji obowiązkowych szczepień ochronnych.

1.6. Wnioski

1. Propagowanie szczepień ochronnych zalecanych przeciwko chorobom zakaźnym szczególnie niebezpiecznych dla dzieci, odniosłoby efekt w postaci zmniejszenia zagrożeń zachorowań wywołanych przez takie patogeny, jak: meningokoki pneumokoki ,rotawirusy , wirus ospy wietrznej.
2. Wprowadzenie szerokiej akcji szczepień przeciwko grypie sezonowej zapobiegłoby wystąpieniu ewentualnych epidemii grypy w przyszłości.
3. Efekt współpracy z Inspekcją Weterynaryjną umożliwi odstąpienie od szczepień p/wścieklicznie ludzi narażonych podczas pokąsań przez zwierzęta

Powyższe dane obliczono na dzień 30.06.2016r.

Liczba ludności w powiecie kaliskim – 82 925,

ziemskim w wieku 0 i 1 roku - 1 747.

II JAKOŚĆ WODY PRZEZNACZONEJ DO SPOŻYCIA

Na terenie powiatu kaliskiego są eksploatowane 47 wodociągi, w tym 44 o charakterze publicznym, produkujące wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi do celów zbiorowego zaopatrzenia mieszkańców powiatu. Trzy wodociągi stanowią własność prywatną i ujmują wodę na własne potrzeby, tj.:

- wodociąg przedsiębiorstwa Colian Sp. z o.o. w Gminie Opatówek (woda przeznaczona do produkcji wody mineralnej, napojów gazowanych i niegazowanych, oranżady i toniku),
- wodociąg Wojewódzkiego Zakładu Opieki Psychiatrycznej w Sokolówce Sp. z o.o. (woda służąca działalności publicznej – zaopatrzenie pacjentów i pracowników zakładu opieki),
- wodociąg Wojewódzkiego Specjalistycznego Zespołu Zakładów Opieki Zdrowotnej Chorób Płuc i Gruźlicy w Wolicy (woda służąca działalności publicznej – zaopatrzenie pacjentów i pracowników zakładu opieki).

Zgodnie z szacunkami poszczególnych zarządców i właścicieli urządzeń wodnych sieć wodociągowa dociera do wszystkich zamieszkałych miejscowości w powiecie kaliskim i zaopatruje około 84337 mieszkańców powiatu.

Na nadzorowanym obszarze do sieci wodociągowej nie są podłączone pojedyncze gospodarstwa domowe (zaopatrywane w wodę z ujęć indywidualnych – studni kopanych), do których doprowadzenie sieci jest utrudnione z przyczyn technicznych lub gospodarstwa, których mieszkańcy nie wyrażają na to zgody.

Wykaz urządzeń wodociągowych wraz z danymi na temat wielkości produkcji wody i liczby zaopatrywanych mieszkańców przedstawiono w tabeli 9.

Tab. 9. Wykaz wodociągów, produkujących wodę do spożycia przez ludzi na terenie powiatu kaliskiego

Lp.	Nazwa wodociągu	Szacowana liczba zaopatrywanej ludności	Średnioroczna produkcja wody [m ³ /d]	Gmina
1	Blizanów	2390	430,0	Blizanów
2	Jastrzębniki	2390	347,0	
3	Lipe	1410	264,0	
4	Pawłówek	1585	565,0	
5	Rychnów	1415	355,0	
6	Zagorzyn	2190	727,0	
7	Brzeziny	2422	400,0	Brzeziny
8	Czempisz	2020	250,0	
9	Pieczyska	1270	240,0	
10	Kamień	1220	298,0	Ceków-Kolonia
11	Morawin	3460	636,0	
12	Biała	5526	797,0	Godziesze Wielkie
13	Wolica	3142	608,0	
14	Szpital Wolica*	0	24,0	
15	Dębsko	1780	536,7	Koźminek
16	Koźminek	2560	516,2	
17	Moskurnia	1280	171,9	
18	Pietrzyków	1980	726,8	
19	Sokołówka*	0	15,7	
20	Lisków	2950	694,0	
21	Strzałków	2680	547,0	Lisków
22	Danowiec	417	144,7	
23	Dzierzbín	1086	174,7	Mycielin
24	Korzeniew	2066	270,2	
25	Kościelec	1364	239,2	
26	Cienia II	2310	379,0	
27	Michałów II	240	72,0	Opatówek
28	Opatówek	4500	577,0	
29	Rajsko	350	61,0	
30	Tłokinia Wielka	3500	1135,0	
31	Colian*	0	661,4	
32	Piątek Wielki	809	170,0	
33	Stawiszyn	3100	675,0	Stawiszyn
34	Zbiersk	1416	219,0	
35	Zbiersk Kolonia	1169	213,0	
36	Zbiersk Cukrownia	1000	160,0	

Lp.	Nazwa wodociągu	Szacowana liczba zaopatrywanej ludności	Średnioroczna produkcja wody [m ³ /d]	Gmina
37	Iwanowice	2296	399,0	Szczytniki
38	Mrocзки Wielkie	514	46,0	
39	Radliczyce	1610	291,0	
40	Staw	1028	171,0	
41	Szczytniki	2482	311,0	
42	Dębe	1580	250,0	Żelazków
43	Janków Goliszewski	1500	450,0	
44	Kokanin	1990	915,0	
45	Michałów	750	165,0	
46	Pólko	2300	350,0	
47	Żelazków	1290	153,0	
	Razem	84337	17801,4	

*wodociąg nie zaopatruje w wodę stałych mieszkańców powiatu

Woda przeznaczona do zbiorowego zaopatrzenia ludności jest czerpana z ujęć podziemnych (jurajskich, kredowych, trzecio- i czwartorzędowych), zlokalizowanych na terenach rolniczych lub w sąsiedztwie zabudowy jednorodzinnej. Jakość ujmowanej wody jest na tyle dobra, że nie wymaga stosowania skomplikowanych procesów uzdatniania. Dwa wodociągi dystrybuują wodę bezpośrednio ujmowaną, bez jej wcześniejszego oczyszczenia (wodociąg Michałów II oraz wodociąg Rajsko w Gminie Opatówek).

W pozostałych urządzeniach uzdatnianie wody polega na obniżeniu w wodzie zawartości rozpuszczonych jonów żelaza (II) i manganu (II), przy wykorzystaniu dwóch metod tj. aeracji (napowietrzania) oraz filtracji. W celu utrzymania odpowiednich warunków bakteriostatycznych na wodociągach stosuje się okresową dezynfekcję chemiczną wody. Metoda ta jest stosowana zapobiegawczo w czasie wykonywania prac modernizacyjnych i konserwacyjnych oraz w przypadkach stwierdzenia zanieczyszczenia mikrobiologicznego wody. Do wody dawkowany jest podchloryn sodu za pomocą automatycznych urządzeń dozujących – pomp membranowych. Stała dezynfekcja chemiczna wody jest prowadzona jedynie na wodociągu Biała (Gmina Godziesze Wielkie).

2.1. Ocena jakości wody

W 2016 roku ocena jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi dokonywana była w oparciu o rozporządzenie z dnia 13 listopada 2015 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2015 r. poz. 1989), obowiązujące od dnia 28 listopada 2015 roku.

Nadzór sanitarny nad jakością wody w okresie sprawozdawczym prowadzono we wszystkich zaewidencjonowanych wodociągach, zgodnie z harmonogramem poboru próbek wody na 2016 rok., zatwierdzonym przez Wielkopolskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego. Częstotliwość poboru próbek ustalono na podstawie wielkości średniorocznej produkcji wody w m³/dobę w 2015 roku z poszczególnych wodociągów. Próbkę wody do badania laboratoryjnego pobierano w stałych punktach poboru, uzgodnionych z zarządcami i właścicielami urządzeń wodnych.

Badania wody realizowane były w oparciu o tzw. monitoring kontrolny, monitoring przeglądowy oraz nadzór sanitarny.

Monitoring kontrolny służy sprawowaniu bieżącego nadzoru sanitarnego nad jakością wody i obejmuje swym zakresem zestaw najistotniejszych (podstawowych) parametrów fizycznych, organoleptycznych, chemicznych i mikrobiologicznych. Monitoring przeglądowy stanowi rozszerzenie monitoringu kontrolnego i obejmuje znacznie większy zakres badanych parametrów w tym m.in. metale ciężkie, pestycydy, uboczne produkty dezynfekcji wody. Badania w ramach nadzoru sanitarnego natomiast obejmują swym zakresem wybrane parametry, które są badane w celu potwierdzenia zanieczyszczenia wody, wyjaśnienia przyczyn stwierdzonego zanieczyszczenia lub oceny skuteczności podjętych działań naprawczych.

Zakres badań wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi w 2016 roku ustalono na podstawie rozporządzenia z dnia 13 listopada 2015 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi oraz wytycznych Wielkopolskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego.

W 2016 roku badano następujące parametry w monitoringu przeglądowym i kontrolnym: mętność, barwa, zapach, odczyn, przewodność elektryczna, twardość (sumaryczna zawartość wapnia i magnezu), utlenialność (indeks nadmanganianowy), amoniak, azotyny, azotany, chlorki, żelazo, mangan, siarczany, cyjanki, fluorki, sól, bor, glin, chrom, nikiel, miedź, arsen, selen, srebro, kadm, antymon, ołów, rtęć, benzo(a)piren, Σ WWA, 1,2-dichloroetan, Σ trichloroetenu i tetrachloroetenu, tetrachlorometan, benzen, α -HCH, HCB, β -HCH, γ -HCH, δ -HCH, heptachlor, aldryna, epoksyd heptachloru, α – endosulfan, dieldryna, p. p'-DDE, o. p'-DDD, β -endosulfan, p. p-DDD, aldehyd endryny, siarczan endosulfanu, Σ pestycydów chloroorganicznych, Σ THM, chlor wolny, ogólna liczba mikroorganizmów w 22°C po 72 h, liczba enterokoków kałowych, liczba bakterii grupy coli, liczba bakterii Escherichia coli.

Badania jakości wody w zakresie monitoringu kontrolnego oraz częściowo przeglądowego prowadzono w Laboratorium Powiatowej Stacji Sanitarно-Epidemiologicznej w Kaliszu, natomiast w zakresie specjalistycznych badań z zakresu monitoringu przeglądowego (metale ciężkie, pestycydy, uboczne produkty dezynfekcji wody) w Laboratorium Badania Wody i Gleby Wojewódzkiej Stacji Sanitarно-Epidemiologicznej w Poznaniu.

Liczba pobranych próbek wody w ramach kontroli urzędowej jakości wody (ogółem ze wszystkich urzędzeń):

- monitoring przeglądowy – 46 (z wyłączeniem wodociągów: Michałów Drugi w gminie Opatówek dla którego, ze względu na małą produkcję wody, badanie z zakresu monitoringu przeglądowego wykonuje się z częstotliwością raz na 2 lata),
- monitoring kontrolny – 183,
- nadzór sanitarny – 32.

Liczba próbek niespełniających wymagań (ogółem ze wszystkich urzędzeń) – 48:

- ze względu na przekroczenia organoleptyczne i fizykochemiczne – 33,
- ze względu na przekroczenia mikrobiologiczne – 18.

W ww. próbkach, niespełniających wymagań, stwierdzono przekroczenie jednego lub więcej parametrów wskaźnikowych. W grupie parametrów organoleptycznych i fizykochemicznych najczęściej odnotowywano przekroczenie najwyższej dopuszczalnej zawartości manganu oraz mętności (tabela 10).

Tab. 10. Liczba próbek, w których stwierdzono przekroczenie dopuszczalnej wartości badanego parametru organoleptycznego i fizykochemicznego w 2016 r.

Lp.	Wyszczególnienie	Parametr niespełniający wymagań (liczba próbek)			
		mętność	mangan	żelazo	amonowy jon
1	Pawówek	1	0	0	0
2	Blizanów	3	0	0	0
3	Zagorzyn	0	1	0	0
4	Janków Goliszewski	1	0	0	0
5	Pólko	1	1	0	0
6	Piątek Wielki	1	1	0	0
7	Kokanin	0	0	0	1
8	Zbiersk Kolonia	4	1	2	0
9	Zbiersk	4	0	0	0
10	Tłokinia Wielka	1	0	0	0

Lp.	Wyszczególnienie	Parametr niespełniający wymagań (liczba próbek)			
		mętność	mangan	żelazo	amonowy jon
11	Dzierzbina	0	0	0	2
12	Danowiec	0	1	1	0
13	Strzałków	0	1	0	0
14	Korzeniew	0	5	1	5
15	Mroczy Wielkie	0	0	0	1
16	Biała	1	0	1	0
17	Wolica	1	1	1	0
Razem		18	12	6	9

Wartość przekroczeń parametrów organoleptycznych i fizykochemicznych nie stwarzała istotnego zagrożenia dla zdrowia ludzi, w związku z tym nie wprowadzono ograniczeń dotyczących jej spożycia oraz sposobu użytkowania.

Mangan, jon amonowy oraz żelazo przenikają do wody podziemnej w sposób naturalny z warstw geologicznych. W obowiązujących przepisach maksymalna dopuszczalna wartość stężenia żelaza została ustalona na poziomie 200 µg/l, amonowego jonu na poziomie 0,5 mg/l, a manganu na poziomie 50 µg/l. Regulacje takie przyjęto nie z powodu zagrożenia dla zdrowia ludzi, lecz z uwagi na fakt, że wyższe wartości stężenia tych parametrów mogą prowadzić do niepożądanych zmian właściwości organoleptycznych wody (wzrostu barwy i mętności) oraz powodować metaliczny posmak. Woda o dużej zawartości żelaza i manganu może być przyczyną problemów w eksploatacji sieci wodociągowej – wytrącanie osadów. Zgodnie ze stanowiskiem Światowej Organizacji Zdrowia nawet kilkukrotne przekroczenie stężenia tych parametrów nie powoduje zmian w stanie zdrowia ludzi. Podwyższona mętność w wodzie do spożycia jest wywoływana drobnymi cząsteczkami stałymi, które mogą przedostać się do niej na skutek nieodpowiedniego uzdatniania lub w wyniku unoszenia się cząstek pochodzących z osadów w sieci wodociągowej. Wysoka mętność wody jest niepożądana, ponieważ może sprzyjać rozwojowi bakterii oraz może obniżać skuteczność dezynfekcji.

W przypadkach stwierdzenia zanieczyszczenia fizykochemicznego każdorazowe przekroczenie wartości dopuszczalnej, zgłaszano bezzwłocznie zarządcom urządzeń wodociągowych, zobowiązując ich do podjęcia natychmiastowych działań naprawczych, które polegały na optymalizacji procesu technologicznego oczyszczania wody (poprawie skuteczności procesu aeracji lub/i filtracji) oraz procesu dystrybucji wody (płukanie sieci wodociągowej, eliminującej wtórne zanieczyszczenia wody, powstające w wyniku odkładania się osadów na

wewnętrznych powierzchniach sieci wodociągowej). Skuteczność działań naprawczych była każdorazowo potwierdzana powtórным badaniem wody.

W zakresie parametrów mikrobiologicznych najczęściej w kwestionowanych próbkach stwierdzano bakterie grupy coli (tabela 11). Przekroczenia pozostałych parametrów mikrobiologicznych miały charakter incydentalny.

Tab. 11. Liczba próbek, w których stwierdzono przekroczenie dopuszczalnej wartości badanego parametru mikrobiologicznego w 2016 r.

Lp.	Wyszczególnienie	Parametr niespełniający wymagań (liczba próbek)			
		ogólna liczba mikroorganizmów w 22°C po 72 h	bakterie grupy coli	enterokoki kałowe	Escherichia coli
1	Janków Goliszewski	1	0	0	0
2	Żelazków	1	0	0	0
3	Dzierzbín	0	2	0	0
4	Lisków	0	1	0	0
5	Strzałków	0	3	0	0
6	Iwanowice	0	3	0	0
7	Szczytniki	0	0	0	0
8	Biała	0	1	0	0
9	Staw	1	0	0	0
10	Moskurnia	1	3		
	Razem	3	10	0	0

Zanieczyszczenie bakteriami grupy coli miało zazwyczaj charakter miejscowy (bakterii z tego rodzaju nie odnotowano w pozostałych próbkach wody pobranych równocześnie z tego samego obszaru dystrybucji). W każdym przypadku bakterie stwierdzano w ilościach nieistwarzających zagrożenia dla zdrowia konsumentów wody (od 1 do max. 4 j.t.k./100 ml). W wyniku badań nie ustalono bezpośredniej przyczyny zanieczyszczenia wody bakteriami grupy coli. Należy przypuszczać, że było ono wynikiem niewłaściwej eksploatacji i konserwacji urządzeń oraz materiałów służących do uzdatniania i dystrybucji wody.

Stwierdzone w 2016 roku przekroczenia parametrów mikrobiologicznych nie miały istotnego wpływu na stan zdrowia konsumentów wody. W roku sprawozdawczym nie wprowadzano zakazu spożywania wody lub ograniczeń dotyczących sposobu jej użytkowania.

W przypadku stwierdzenia przekroczenia mikrobiologicznego w analizowanych próbkach wody informowano niezwłocznie właściciela lub zarządcę wodociągu o wyniku badania, zobowiązując producenta do natychmiastowego podjęcia działań naprawczych, polegających głównie na dezynfekcji chemicznej wody oraz eliminacji prawdopodobnych przyczyn zanieczyszczeń.

Reasumując należy uznać, że jakość wody pochodzącej ze wszystkich nadzorowanych wodociągów w 2016 roku., w ramach kontroli urzędowej, zarówno pod względem organoleptycznym, fizykochemicznym jak i bakteriologicznym była dobra (przydatna do spożycia) i spełnia wymagania rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 13 listopada 2015 roku w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

W 2016 roku w ramach monitoringu jakości wody przeznaczonej do spożycia Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Kaliszu gromadził i oceniał sprawozdania z wyników badań próbek wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, przekazywane przez zarządców urządzeń wodociągowych. Ocena dokonywana przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Kaliszu polegała na weryfikacji terminowości przekazywania sprawozdań (zgodności z zatwierdzonymi wcześniej harmonogramami rocznymi) oraz analizie wyników badań pod kątem ewentualnych zagrożeń zdrowotnych. Powiatowy Inspektor Sanitarny w Kaliszu analizował również wywiązywanie się przez ww. producentów wody z obowiązku przekazywania informacji o przekroczeniach parametrów stwierdzonych w badaniach z kontroli wewnętrznej oraz planowanych i podejmowanych działaniach naprawczych, a także informacji na temat ich przebiegu.

W 2016 roku nie stwierdzono istotnych nieprawidłowości w ocenie przydatności wody, prowadzonej przez zarządców urządzeń wodociągowych w ramach wewnętrznej kontroli jakości oraz przez podmioty wykorzystujące wodę, pochodząca z ujęć indywidualnych. Najczęstszą przyczyną błędów były opóźnienia w przekazywaniu sprawozdań z badań kontroli wewnętrznej. W okresie sprawozdawczym nie odnotowano istotnych przekroczeń parametrów jakości wody, które stwarzałyby zagrożenie dla zdrowia ludzi.

Ilość wykonanych badań w ramach kontroli wewnętrznej (realizowanych według ustalonych harmonogramów) oraz ilość próbek, w których stwierdzono przekroczenia przedstawiono w tabelach 12 oraz 13.

Tabela 12. Liczba próbek, w których stwierdzono przekroczenie dopuszczalnej wartości badanego parametru organoleptycznego i fizykochemicznego w 2016 r. w ramach kontroli wewnętrznej

Lp.	Wyszczególnienie	Parametr niespełniający wymagań (liczba próbek)			
		mętność	mangan	żelazo	amonowy jon
1	Moskurnia	1	0	1	0
2	Janków Goliszewski	0	1	0	0
3	Pólko	4	1	1	0
4	Lipe	0	1	0	0
5	Zagorzyn	0	1	0	0
6	Mroczki Wielkie	0	0	0	1
Razem		5	4	2	1

Tabela 13. Liczba próbek, w których stwierdzono przekroczenie dopuszczalnej wartości badanego parametrumikrobiologicznego w 2016 r. w ramach kontroli wewnętrznej

Lp.	Wyszczególnienie	Parametr niespełniający wymagań (liczba próbek)			
		ogólna liczba mikroorganizmów w 22°C po 72 h	bakterie grupy coli	enterokoki kałowe	Escherichia coli
1	Janków Goliszewski	0	2	0	0
2	Żelazków	1	0	0	0
3	Biała	0	1	0	0
4	Dębe	0	5	0	0
5	Pólko	0	5	0	0
6	Rychnów	1	0	0	0
7	Piątek Wielki	0	0	0	0
8	Rajsko	0	1	0	0
Razem		2	12	0	0

Na podstawie otrzymanych sprawozdań z badań kontroli wewnętrznej Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Kaliszu stwierdził przydatność wody do spożycia przez ludzi, produkowanej i dystrybuowanej przez nadzorowane urządzenia wodociągowe.

Dla każdego z obszarów zaopatrzenia w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi (obszarów dystrybucji poszczególnych urządzeń) wydano pozytywną tzw. ocenę okresową, potwierdzającą spełnienie wymagań określonych w załącznikach nr 1-4 do rozporządzenia z dnia 13 listopada 2015 roku w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, będącą podsumowaniem wszystkich działań realizowanych w ramach monitoringu jakości wody.

2.2. Charakterystyka urządzeń zaopatrujących ludność w wodę

Wodociągi o produkcji 1000-10000 m³/d

W tym przedziale produkcji zewidencjonowano 1 wodociąg Tłokinia Wielka w Gminie Opatówek (wodociąg „publiczny”, produkujący wodę służącą do celów zbiorowego zaopatrzenia ludności)

Jakość wody ujmowanej przez to urządzenie nie wymaga stosowania skomplikowanych procesów uzdatniania. W produkowanej wodzie stwierdzono krótkotrwałe przekroczenie parametru mętności, które usuwane jest w procesach napowietrzania i filtracji.

Stwierdzone zanieczyszczenie organoleptyczne miało charakter krótkotrwały. Podwyższone stężenia kwestionowanego parametru nie miało żadnych ujemnych skutków zdrowotnych dla konsumentów wody, mogło jedynie obniżyć chwilowo wartość użytkową wody.

Wodociągi o produkcji 100-1000 m³/d

W przedziale produkcji pomiędzy 100-1000 m³/d w 2016 roku zewidencjonowano 42 wodociągi (w tym 41 wodociągi „publiczne”, produkujące wodę służącą do celów zbiorowego zaopatrzenia ludności oraz 1 wodociąg prywatny - Wodociąg Colian Sp. z o. o. Sp.k.).

Jakość wody ujmowanej przez te urządzenia nie wymaga stosowania skomplikowanych procesów uzdatniania. W produkowanej wodzie najczęściej przekroczonymi parametrami są mętność, mangan, jon amonowy oraz żelazo, które usuwane są w procesach napowietrzania i filtracji. Dodatkowo stosowana jest okresowo dezynfekcja podchlorynem sodu w celu utrzymania odpowiednich warunków bakteriostatycznych.

Stwierdzone zanieczyszczenie organoleptyczne i fizykochemiczne miały charakter krótkotrwały. Podwyższone stężenia kwestionowanych parametrów nie miały żadnych ujemnych skutków zdrowotnych dla konsumentów wody, mogły jedynie obniżyć chwilowo wartość użytkową wody.

Wszystkie zanieczyszczenia mikrobiologiczne, jakie odnotowano w wyniku badań, udało się w możliwie krótkim czasie wyeliminować. W większości analizowanych przypadków zanieczyszczenie nie utrzymywało się dłużej niż 14 dni.

Najdłużej mikrobiologiczne zanieczyszczenie wody wykryte w trakcie kontroli urzędowej trwało w przypadku wodociągu Strzałków w gminie Lisków (27 dni). W 4 próbkach pobranych z obszaru dystrybucji tego urządzenia stwierdzono obecność bakterii grupy coli w ilościach nie stwarzających jednak istotnego zagrożenia dla zdrowia ludzi. Wartość przekroczeń wynosiła odpowiednio: 4 j.t.k./100 ml, 3 j.t.k./100 ml, 4 j.t.k./100 ml, 1 j.t.k./100ml. Zarządcę wodociągu poinformowano telefonicznie o stwierdzonym przekroczeniu oraz o konieczności podjęcia działań naprawczych. Do zarządcy wystosowano pismo zobowiązujące stronę do poprawy jakości wody oraz przekazania informacji na temat wykonanych prac i terminie ich zakończenia. Powtórne badanie wykonano po przeprowadzeniu przez zarządcę działań naprawczych (chlorowanie wody, płukanie zbiorników oraz sieci wodociągowej). Badanie nie wykazało przekroczenia.

Najdłużej mikrobiologiczne zanieczyszczenie wody wykryte w trakcie kontroli wewnętrznej trwało w przypadku wodociągu Dębe w gminie Żelazków (28 dni). W 5 próbkach stwierdzono obecność bakterii grupy coli w następujących ilościach tj.: 25 j.t.k./100 ml, 30 j.t.k./100 ml, 34 j.t.k./100 ml, 17 j.t.k./100 ml, 40 j.t.k./100 ml. Zarządca bezzwłocznie podjął działania naprawcze polegające na dezynfekcji ujęcia oraz sieci wodociągowej. Jednocześnie zarządca poinformował konsumentów o stwierdzonym zanieczyszczeniu wody oraz monitorował jakość wody do czasu eliminacji zanieczyszczenia. Istotną poprawę jakości wody odnotowano po 14 dniach. Ostatecznie pozytywny wynik badania mikrobiologicznego we wszystkich punktach kontrolnych uzyskano po 28 dniach od daty stwierdzenia zanieczyszczenia.

Podczas kontroli sanitarnych ujęć oraz stacji uzdatniania wody nie stwierdzono nieprawidłowości. Obiekty są utrzymane w dobrym stanie technicznym i porządkowym.

Zaledwie w jednym przypadku (Wodociąg Kamień w gminie Ceków Kolonia) odnotowano nieprawidłowości, które nie wynikają bezpośrednio z przepisów określających wymagania higieniczne i zdrowotne, jednakże mają istotny wpływ na stan techniczny obiektu, tj. spękania, ubytki tynku na ścianach wewnętrznych, zawilgocenie, zagrzybienie ścian oraz całej konstrukcji budynku, złuszczenie powierzchni ścian, korozję rurociągów technologicznych, korozję urządzeń (filtry, mieszacze wodnopowietrzne, hydrofory). W związku z powyższym wystosowano pismo w trybie art. 30 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej do Wójta Gminy w celu zawiadomienia o stwierdzonych nieprawidłowościach.

Wodociągi o produkcji <100m³/d

W przedziale produkcji <100m³/d w 2016 roku zewidencjonowano 3 wodociągi produkujące wodę na potrzeby zbiorowego zaopatrzenia mieszkańców w wodę (Michałów II, Mroczy Wielkie, Rajsko) oraz 2 wodociągi zakładowe tj. Wojewódzki Specjalistyczny Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej Chorób Płuc i Gruźlicy w Wolicy (gm. Godziesze Wielkie) oraz Wojewódzki Zakład Opieki Psychiatrycznej w Sokółowce Sp. z o.o., (gm. Koźminek) produkujące wodę na własne potrzeby.

Podobnie jak w grupie obiektów wymienionej wyżej, uzdatnianie wody w tych urządzeniach polega na jej napowietrzaniu i filtracji.

Dwa wodociągi w tej grupie wielkości (wodociąg Michałów II oraz Rajsko w gminie Opatówek) dystrybuują do spożycia wodę nieuzdatnianą (bezpośrednio ujmowaną).

W 2016 roku nieodpowiednią jakość wody stwierdzono w przypadku wodociągu Mroczy Wielkie jonu amonowego (> 0,6 mg/l). Podjęte działania naprawcze przez właściciela pozwoliły na eliminację zanieczyszczenia w możliwe krótkim czasie 20 dni, co potwierdziły kolejne badania.

2.3. Podsumowanie

1. W 2016 roku stan sanitarny obiektów (pomieszczeń, wyposażenia oraz urządzeń) dostarczających wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi był dobry.
2. Jakość wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi na terenie powiatu kaliskiego była dobra (w 2016 roku w przeprowadzonych badaniach nie stwierdzono istotnych przekroczeń analizowanych parametrów dyskwalifikujących przydatność wody do spożycia lub ograniczających trwale sposób jej użytkowania).
3. Stwierdzone zanieczyszczenia mikrobiologiczne, organoleptyczne oraz fizykochemiczne nie stwarzały istotnego zagrożenia dla zdrowia konsumentów wody.
4. W każdej sytuacji przekroczeń dopuszczalnych norm określonych w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 13 listopada 2015 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi podejmowane były działania służb sanitarnych w stosunku do producentów wody, mające na celu wyegzekwowanie odpowiedniej jakości produkowanej i dystrybuowanej.
5. Właściciele/zarządcy wodociągów bezzwłocznie podejmowali działania naprawcze na urządzeniach produkujących i dystrybuujących wodę, co potwierdzały badania sprawdzające. W 2016 roku stwierdzono nieprawidłowości w zakresie terminowości przekazywania przez przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne oraz pozostałe podmioty (wykorzystujące wodę, pochodzącą z indywidualnych ujęć) sprawozdań z badań, informacji o przekroczeniach parametrów jakości wody, informacji o planowanych i podejmowanych działaniach naprawczych wraz z harmonogramem ich realizacji. Przyjęto jednak, że 2016 rok był okresem pilotażowym, w którym wdrożenie nowych obowiązków wynikających z rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 13 listopada 2015 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi nie było restrykcyjnie egzekwowane.

III STAN SANITARNY OBIEKTÓW UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ I KĄPIELISK

3.1. Hotele

W roku sprawozdawczym 2016 nadzorem sanitarnym objęto 5 obiektów zaliczanych do obiektów hotelarskich w myśl art. 36 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach turystycznych (Dz. U. z 2016r., poz. 187 z późn. zm.). Skontrolowano 100% wszystkich placówek, ogółem przeprowadzono 5 kontroli stanu sanitarnego i technicznego.

We wszystkich skontrolowanych obiektach nie stwierdzono uchybień w zakresie stanu higieniczno-sanitarnego. Wszystkie pomieszczenia, urządzenia oraz elementy wyposażenia obiektów utrzymane były w dobrym stanie higieniczno-sanitarnym oraz sprawne technicznie. Postępowanie z czystą i brudną bielizną hotelową prawidłowe. Czysta bielizna była przechowywana w higienicznych warunkach.

3.2. Motele

Liczba obiektów w porównaniu z rokiem ubiegłym nie uległa zmianie. Nadal pod nadzorem Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Kaliszu znajdują się 3 obiekty z tej kategorii. W 2016 roku wszystkie obiekty zostały skontrolowane (Motel „Noce i Dnie” Russów 71; Motel „Maria” – Szale ul. Kaliska 80 oraz Motel „Czarnuszka” w Opatówku). Stan sanitarno-porządkowy i techniczny obiektów w minionym roku nie budził zastrzeżeń.

3.3. Inne obiekty świadczące usługi noclegowe

W 2016 roku zewidencjonowano 28 tego typu obiektów. Liczba obiektów zwiększyła się o 2 gospodarstwa agroturystyczne

Ogółem skontrolowano 12 obiektów, co stanowi ok. 42,85% wszystkich zakładów. Łącznie przeprowadzono 12 kontroli. W trakcie kontroli nie stwierdzono uchybień w stanie higieniczno-sanitarnym i technicznym. Gospodarstwa agroturystyczne spełniają minimalne wymagania, co do wyposażenia dla innych obiektów, w których są świadczone usługi hotelarskie.

3.4. Obiekty wczasowo-turystyczne

W 2016 roku w powiecie kaliskim w ewidencji znajdował się 1 obiekt wczasowo-turystyczny ujęty w grupie obiektów świadczących usługi noclegowe, tj. Gminny Ośrodek Wypoczynkowy w Brzezinach, który w roku sprawozdawczym został objęty kontrolą.

Stan techniczny wszystkich pomieszczeń jak również bezpośredniego otoczenia oraz elementów wyposażenia pokoi mieszkalnych od wielu lat budzi zastrzeżenia. Pomimo corocznych prac przygotowujących Ośrodek do sezonu letniego (malowanie pokoi, drobne prace techniczne) jest to niewystarczające. Obiekt wymaga kompleksowego remontu. Planowane od kilku lat prace modernizacyjne nie zostały rozpoczęte.

3.5. Zakłady fryzjerskie, kosmetyczne, odnowy biologicznej, tatuażu i solaria

W 2016 roku w ewidencji PSSE w Kaliszu znajdowało się 67 obiektów na terenie powiatu kaliskiego, skontrolowano 24 zakłady, tj. 36%. Przedmiotem kontroli była ocena stanu sanitarno-higienicznego zakładów w oparciu o obowiązujące przepisy.

Wśród skontrolowanych obiektów 67% należało do grupy zakładów fryzjerskich, 29% to zakłady kosmetyczne i fryzjersko-kosmetyczne, a tylko 4%, to gabinety odnowy. Na terenie powiatu kaliskiego brak obiektów z grupy tatuażu.

W zakładach, w zależności od przeznaczenia, narzędzia stosowane do obsługi klientów poddawane są właściwym zabiegom dezynfekcyjnym. W żadnym z kontrolowanych obiektów nie wykonuje się usług, w trakcie których konieczne byłoby użycie sterylnej sprzętu. Nie stosowany jest również sprzęt jednorazowego użycia (igły, ostrza) co skutkowałoby koniecznością podpisania umowy na odbiór odpadów niebezpiecznych. Obiekty w grupie gabinety kosmetyczne są faktycznie zakładami, w których przeprowadzane są drobne zabiegi kosmetyczne (z przewagą kosmetyki kolorowej) z manicurem bezczątkowym.

W roku 2016 nie wydano żadnej decyzji administracyjnej, nie nałożono mandatu karnego, stan sanitarno - higieniczny nie budził zastrzeżeń. W ocenie służb sanitarnych, stan sanitarno-higieniczny w zakładach fryzjerskich, fryzjersko-kosmetycznych z terenu powiatu kaliskiego, utrzymuje się na stałym dobrym poziomie.

3.6. Ustępy publiczne

Na terenie powiatu kaliskiego brak jest tego typu stałych obiektów. Podobnie jak w latach ubiegłych, w miejscowościach organizowania imprez masowych stawiane są przenośne systemy sanitarne.

3.7. Cmentarze i Zakłady Usług Pogrzebowych

Na terenie powiatu kaliskiego znajduje się 29 cmentarzy i 14 Zakładów Usług Pogrzebowych. W porównaniu do roku poprzedniego ubyły 2 zakłady, tj. Zakład Pogrzebowy Dorota Denisiewicz w Koźminku oraz Zakład Usług Pogrzebowych w Stawie, przybył 1 obiekt, tj. Piotr Urbaniak Sp. z o.o Dom Feniks w Koźminku. W roku 2016 na terenie powiatu skontrolowano 8 cmentarzy, 4 zakłady usług pogrzebowych oraz 4 kaplice przedpogrzebowe będące pod nadzorem miejscowych parafii, co stanowi odpowiednio 28% i 57% ogólnej liczby tych obiektów.

Podczas przeprowadzonych kontroli w dwóch obiektach stwierdzono nieprawidłowości.

1. Cmentarz Parafialny w Borkowie Starym:

- nieusuwanie nieczystości z nieskanalizowanych ustępów na terenie cmentarza,
- przepuszczalne, nieszczelne dna i ściany dołów w ustępach nieskanalizowanych na terenie cmentarza.

Zalecono usunięcie powyższych nieprawidłowości poprzez likwidację ustępów nieskanalizowanych lub modernizację istniejących w taki sposób by zapewnić szczelność dna i ścian dołów na fekalia lub wyposażenie cmentarza w inny rodzaj ustępów (np. typu TOI TOI), spełniających wymagania w zakresie prawidłowego gromadzenia i usuwania nieczystości, zobowiązano podmiot do bezzwłocznej realizacji zaleceń pokontrolnych, jednak nie dłuższym niż do 31 grudnia 2016 roku oraz pisemnego poinformowania Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Kaliszu o wykonaniu zaleceń pokontrolnych, za czynności kontrolne pobrano opłatę.

2. Cmentarz Parafialny w Kościelcu

- nieusuwanie nieczystości z nieskanalizowanego ustępu na terenie cmentarza,
- przepuszczalny, nieszczelny dół na fekalia w ustępie nieskanalizowanym na terenie cmentarza,

- brak ogrodzenia w części cmentarza,
- nieprawidłowe zagospodarowanie części odpadów (spalanie na terenie nieruchomości).

Zalecono likwidację ustępu nieskanalizowanego lub modernizację istniejącego zapewniając szczelność dna i ścian dołu na fekalia lub wyposażenie w inny rodzaj ustępu (np. typu TOI TOI), spełniających wymagania w zakresie prawidłowego gromadzenia i usuwania nieczystości oraz ogrodzenie terenu cmentarza materiałem trwałym o wysokości nie mniej niż 1,5 m w terminie do 31 lipca 2017 r.

Zobowiązano stronę do poinformowania Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Kaliszu o wykonaniu zaleceń pokontrolnych.

Na terenie powiatu skontrolowano podczas kontroli zakładów pogrzebowych środki transportu do przewozu zwłok i szczątków ludzkich. Łącznie skontrolowano 4 samochody pogrzebowe. Kontrole nie wykazały nieprawidłowości.

3.8. Kąpieliska

W 2016 roku na nadzorowanym przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Kaliszu terenie zorganizowano jedno miejsce wykorzystywane do kąpieli (mwdk) na zbiorniku wodnym w miejscowości Brzeziny. Organizator miejsca (Gminny Ośrodek Sportu i Rekreacji ul. 1000-lecia 10, 62-874 Brzeziny) przed sezonem oraz w ciągu trwania sezonu, tj. od dnia 1 lipca 2016 r. do dnia 31 sierpnia 2016 r. prowadził badania jakości wody w ramach kontroli wewnętrznej, które na bieżąco przekazywał Państwowemu Powiatowemu Inspektorowi Sanitarnemu w Kaliszu. W roku sprawozdawczym przeprowadzono jedną kontrolę sanitarną mwdk.

Łącznie ze zbiornika pobrano 6 próbek wody, w których oznaczano liczbę bakterii grupy coli oraz liczbę enterokoków kałowych. Na podstawie ww. badań oraz oceny organoleptycznej Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Kaliszu sporządził bieżące (pozytywne) oceny jakości w wody w miejscu wykorzystywanym do kąpieli (3 decyzje administracyjne).

Zagospodarowanie plaż

Kontrola plaży (piaszczysto-trawiastej) była przeprowadzona w ramach kontroli nadzorowanego miejsca wykorzystywanego do kąpieli, zorganizowanego nad zbiornikiem wodnym w miejscowości Brzeziny.

Użytkownicy terenu mieli możliwość korzystania z przebieralni oraz z punktów poboru wody do spożycia pochodzącej z wodociągu sieciowego, a także z sanitariatów w budynku gminnego ośrodka wczasowo-wypoczynkowego zlokalizowanego w pobliżu zbiornika. Na plaży znajdowała się wystarczająca ilość pojemników na odpady, które były opróżniane na bieżąco. Plaża wyposażona została w tablicę informacyjną z regulaminem „miejsca wykorzystywanego do kąpieli” wraz z aktualną informacją o dopuszczalności miejsca wykorzystywanego do kąpieli. W weekendy organizator miejsca zapewniał dozór ratownika WOPR. Plaża była utrzymana w należyтым porządku i czystości.

3.9. Inne obiekty

W 2016 roku skontrolowano 3 obiekty, tj. stację paliw, Dom Schronienia dla Potrzebujących, Bezdomnych Starszych w miejscowości Wolica gm. Godziesze Wielkie oraz Dom Seniora „Bursztynowe Zacisze” w Liskowie.

W jednym obiekcie, tj. Domu Schronienia dla Potrzebujących, Bezdomnych Starszych w Wolicy stwierdzono szereg nieprawidłowości z zakresu utrzymania w obiekcie należytego stanu higienicznego oraz warunków żywienia zbiorowego. W celu usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości zalecono:

- uzyskanie zezwolenia Wojewody Wielkopolskiego na prowadzenie działalności gospodarczej w zakresie prowadzenia placówki zapewniającej całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym lub w podeszłym wieku,
- zagwarantowanie w placówce standardu określonego w art. 68 i 68a ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2016 r. poz. 930) oraz § 6 rozporządzenia Ministra Zdrowia i Polityki Społecznej z dnia 23 sierpnia 2012 r. w sprawie domów pomocy społecznej (Dz. U. z 2012 r. poz. 964).

3.10. Interwencje

W 2016 roku nie odnotowano interwencji z terenu powiatu kaliskiego.

3.11. Podsumowanie

1. Przeprowadzone w roku sprawozdawczym kontrole wykazały nieprawidłowości w stanie higieniczno-sanitarnym dwóch cmentarzy.
2. Prowadzona przez podmioty gospodarka odpadami komunalnymi była prawidłowa, wyjątek stanowiła gospodarka odpadami na jednym cmentarzu.
3. Gminny Ośrodek Sportu i Rekreacji w Brzezinach wymaga kompleksowego remontu. Prowadzone przez zarządcę drobne prace remontowe przed sezonem są niewystarczające.

IV STAN SANITARNY ZAKŁADÓW OPIEKI ZDROWOTNEJ

4.1. Zakłady opieki zdrowotnej – ogółem

W 2016 roku Państwowa Inspekcja Sanitarna skontrolowała stan sanitarny 9 placówek, co stanowi 25% ogółu podmiotów leczniczych ujętych w (tab.14).

Tab. 14. Udział placówek niepublicznych w ogólnej liczbie zakładów opieki zdrowotnej w 2016r. w powiecie kaliskim

Rok	Ogólna liczba podmiotów leczniczych	Ogólna liczba podmiotów leczniczych niepublicznych	% podmiotów leczniczych niepublicznych
2014	38	32	84%
2015	38	33	87%
2016	36	30	83%

Wśród wszystkich skontrolowanych obiektów 11,1% stanowiły placówki publiczne, 88,9%, natomiast placówki niepubliczne. Spośród skontrolowanych obiektów w 11,1% stwierdzono zły stan sanitarny. Uchybienia dotyczyły złego stanu sanitarno-technicznego mebli w pomieszczeniach.

Ocenę szczegółową stanu sanitarnego przedstawia tabela 15.

Tab. 15. Podmioty lecznicze o złym stanie sanitarnym w 2016r. w powiecie kaliskim

Podmioty lecznicze		Powiat kaliski
Lecznictwo zamknięte		
Szpitale	Skontrolowano	2
	Stwierdzono zły stan sanitarny	1
Hospicja stacjonarne	Skontrolowano	1
	Stwierdzono zły stan sanitarny	0
Lecznictwo otwarte - ambulatoryjne		
Publiczne	Skontrolowano	0
	Stwierdzono zły stan sanitarny	0
Niepubliczne	Skontrolowano	6
	Stwierdzono zły stan sanitarny	0
Ogółem	Skontrolowano	9
	Stwierdzono zły stan sanitarny	1

4.2. Zakłady lecznictwa zamkniętego

Do obiektów tej grupy w powiecie kaliskim należą: Wojewódzki Specjalistyczny ZZUZ Chorób Płuc i Gruźlicy w Wolicy 113 k/Kalisza 62-872 Godziesze Małe, Wojewódzki Zakład Opieki Psychiatrycznej Sp. z o.o. Sokołówka 1 62-840 Koźminek, Niepubliczny Zakład Medycyny Paliatywnej Hospicjum Stacjonarne Rożdżały 21 62-860 Opatówek.

Obiekty są zróżnicowane pod względem stanu technicznego i organizacji działalności. W 2016 roku w w/w placówkach przeprowadzono 3 kontrole stanu sanitarnego, 2 kontrole tematyczne dot. przygotowania podmiotów leczniczych na infekcje grypy oraz 2 kontrole sprawdzające wykonanie obowiązków decyzyjnych. W szpitalach prowadzone są kontrole wewnętrzne w obszarze realizacji działań zapobiegających szerzeniu się zakażeń i chorób zakaźnych. W 2016 roku wydano 1 decyzję płatniczą.

4.2.1. Stan techniczny i funkcjonalny szpitali

Wojewódzki Specjalistyczny ZZOZ Chorób Płuc i Gruźlicy w Wolicy 113 k /Kalisza 62-872 Godziesze Małe

Dużym utrudnieniem w uzyskaniu znacznej poprawy stanu sanitarno - technicznego obiektu jest wysoki stopień wyeksploatowania budynków oraz złe rozwiązania architektoniczne, które utrudniają poprawę funkcjonalności budynku. Bieżące naprawy i remonty prowadzi się w obiekcie w zakresie bardzo ograniczonym uzależnionym od możliwości finansowych placówek.

Szpital posiada opracowany program działań dostosowawczych, który uzyskał pozytywną opinię Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Poznaniu z dnia 26.08.2011r. Pozostały do wykonania zadania: brak izolatek w oddziałach szpitalnych, brak urządzenia umożliwiającego kontakt chorego z odwiedzającym w zespole pomieszczeń z gruźlicą prątkującą, brak wentylacji na zasadzie podciśnienia w zespole pomieszczeń z gruźlicą prątkującą, brak dostępności do łóżek z trzech stron. W 2016 roku przeprowadzono bieżące prace remontowe nie związane z realizacją programu dostosowawczego.

W czasie kontroli stwierdzono, iż stan sanitarno-techniczny w porównaniu do ubiegłego roku nie uległ zmianie. Stwierdzono uchybienia: uszkodzonych powierzchni mebli, drzwi, ścian i sufitów w nielicznych pomieszczeniach oraz stopni schodów wejściowych do szpitala.

Wojewódzki Zakład Opieki Psychiatrycznej w Sokolówce
Sokolówka 1 62-840 Koźminek

W 2014 roku Wojewódzki Zakład Opieki Psychiatrycznej w Sokolówce przekształcono w spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością.

Szpital posiada opracowany program działań dostosowawczych, który uzyskał pozytywną opinię Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Poznaniu z dnia 23.05.2012 roku. Pozostały do wykonania zadania: wydzielenie izolatki w obiekcie w Murowańcu. Funkcjonuje w podmiocie leczniczym „hostel dla uzależnionych” z 30 miejscami dla pacjentów uzależnionych, wymagających dalszego wsparcia po zakończonej terapii.

Niepubliczny Zakład Medycyny Paliatywnej Hospicjum Stacjonarne w Rożdżalach,
Rożdżały 21 62-860 Opatówek

Kontrolowany obiekt jest w dobrym stanie sanitarno – technicznym i sanitarno-higienicznym. Posiada 22 łóżka usytuowane w sześciu salach z łazienkami, tj. trzy sale 5-łóżkowe, dwie sale 2-łóżkowe, jedną salę 3-łóżkową. Obiekt usytuowany jest w osobnym budynku, przystosowanym dla osób niepełnosprawnych. Posiada własną kotłownię gazową oraz własną biologiczną oczyszczalnię ścieków. W placówce są opracowane i wdrożone procedury higieniczne. Uchybień nie stwierdzono.

4.2.2. Utrzymanie czystości pomieszczeń i porządku w otoczeniu szpitali

Czystość bieżąca i porządek w szpitalach i ich otoczeniu nie budził istotnych zastrzeżeń. W szpitalu Chorób Płuc i Gruźlicy powierzono sprzątanie wyspecjalizowanej firmie świadczącej usługi. W szpitalu psychiatrycznym, a także w hospicjum stacjonarnym w Rożdżalach sprzątanie jest wykonywane przez własny personel.

Przestrzegana jest zasada sprzątania pomieszczeń w zależności od stref czystości. Do mycia i dezynfekcji powierzchni stosowane są wózki. Stwierdzono wystarczający i uzupełniany w miarę potrzeb zapas środków czystościowych i dezynfekcyjnych. W obiektach wydzielone są magazyny lub zabezpieczone szafy do przechowywania środków do utrzymania czystości i dezynfekcyjnych.

Nie odnotowano istotnych zastrzeżeń w utrzymaniu porządku w otoczeniu budynków szpitalnych.

4.2.3. Zaopatrzenie w wodę

Wojewódzki Specjalistyczny ZZOZ Chorób Płuc i Gruźlicy w Wolicy

Szpital jest zaopatrywany w wodę z własnego ujęcia.

Jakość wody pod względem fizyko-chemicznym jak również bakteriologicznym odpowiadała wymaganiom określonym w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 13 listopada 2015 roku w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi. W minionym roku nie badano wody pod kątem obecności bakterii Legionella. W chwili obecnej rezerwowym źródłem zaopatrzenia w wodę jest wodociąg sieciowy w miejscowości Wolica, który jest administrowany przez Urząd Gminy w Godzieszach Wielkich i znajduje się pod nadzorem Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

W minionym roku nie odnotowano przerw w dostawie wody zimnej i ciepłej.

Wojewódzki Zakład Opieki Psychiatrycznej w Sokolówce (Oddział w miejscowości

Sokolówka oraz Oddział w miejscowości Murowaniec)

Oddział Psychiatryczny Ogólny oraz Oddział Leczenia Zespołów Abstynencyjnych Szpitala w Sokolówce zaopatrywany jest w wodę z własnego ujęcia. Oddział Uzależnień Alkoholowych w Murowańcu jest zaopatrywany w wodę z wodociągu sieciowego w Koźminku.

Jakość wody spełniała warunki rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

W minionym roku nie badano wody ciepłej w kierunku obecności bakterii Legionella. Ujęcie awaryjne dla Oddziałów w miejscowości Sokołówka stanowi wodociąg publiczny w Koźminku. Oddział Uzależnień Alkoholowych w Murowańcu nie posiada rezerwowego źródła wody.

Woda w budynkach szpitala jest badana cyklicznie w ramach państwowego monitoringu jakości wody oraz w ramach kontroli wewnętrznej. W 2016 roku nie odnotowano przerw w dostawie wody. Nie prowadzono również modernizacji.

Niepubliczny Zakład Medycyny Paliatywnej Hospicjum Stacjonarne w Rożdżalach, Rożdżały 21 62-860 Opatówek

Obiekt zaopatrywany jest w wodę przeznaczoną do spożycia z wodociągu „publicznego” w miejscowości Tłokinia Wielka. Badania wody z tego urządzenia wodnego wykonane w ramach państwowego monitoringu w 2016 roku potwierdziły, że jej jakość odpowiada wymaganiom, określonym w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 13 listopada 2015 roku w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

4.2.4. Odprowadzanie ścieków

Wojewódzki Specjalistyczny ZZOZ Chorób Płuc i Gruźlicy w Wolicy

Ścieki ze wszystkich oddziałów Szpitala przechodzą przez oczyszczalnię ścieków i są odprowadzane do kanalizacji gminnej.

Wojewódzki Zakład Opieki Psychiatrycznej w Sokołówce-

Oddział w miejscowości Sokołówka oraz Oddział w miejscowości Murowaniec

Ścieki pochodzące ze szpitala w Sokołówce nie podlegają dezynfekcji, poprzez przepompownię ścieków są odprowadzane na oczyszczalnię w Koźminku.

Obiekt w Murowańcu posiada własną oczyszczalnię. Oczyszczone ścieki są odprowadzane do rzeki Swędrni zgodnie z pozwoleniem wodno-prawnym.

Niepubliczny Zakład Medycyny Paliatywnej Hospicjum Stacjonarne w Roźdzałach,

Roźdzały 21 62-860 Opatówek

Ścieki komunalne z budynku hospicjum odprowadzane są do własnej, biologicznej oczyszczalni ścieków, działającej w oparciu o metodę osadu czynnego. Oczyszczone ścieki nie podlegają dezynfekcji i odprowadzane są bezpośrednio do gruntu. Nadmiar osadu jest odbierany okresowo przez przedsiębiorstwo asenizacyjne, co potwierdzają faktury za wykonaną usługę.

4.2.5. Dezynfekcja

W roku sprawozdawczym nie stwierdzono nieprawidłowości dotyczących procedur dezynfekcyjnych. Przestrzegane są zasady doboru środków dezynfekcyjnych w zakresie stężenia i czasu działania.

4.2.6. Komory dezynfekcyjne

Komorę dezynfekcyjną posiada Wojewódzki Specjalistyczny ZZOZ Chorób Płuc i Gruźlicy w Wolicy. Komora jest urządzeniem starego typu, z 1978 roku, typ KD-3,5. Komora dezynfekcyjna wykorzystywana jest z reguły do dezynfekcji wyposażenia łóżek szpitalnych tj. kocy, poduszek, materacy, z których korzystali chorzy zakaźnie. Łóżka są dezynfekowane i myte na salach chorych.

4.2.7. Sterylizacja

Szpital w Wolicy nie posiada w swojej strukturze centralnej sterylizatorni, dysponuje tylko podręczną sterylizatornią. Stosowaną metodą sterylizacji w placówce jest autoklawowanie. Do sterylizacji sprzętu w szpitalu (w większości akcesoria wykorzystywane do bronchoskopii, drenażu jamy opłucnej) są używane 2 sterylizatory: sterylizator parowy pionowy ASV-E rok produkcji 1998 oraz sterylizator parowy pionowy ASV-E rok produkcji 1996.

Laboratorium mikrobiologiczne wyposażone jest w 2 urządzenia sterylizujące: sterylizator parowy pionowy ASV rok produkcji 1985 i sterylizator parowy pionowy ASV rok produkcji 1985. Szpital posiada także umowę na usługi sterylizacyjne sprzętu termolabilnego z Wojewódzkim Szpitalem Zespolonym im. Ludwika Perzyny w Kaliszu ul. Poznańska 79. Uchybień nie stwierdzono.

Szpital w Sokołówce posiada umowę na usługi sterylizacyjne z Wojewódzkim Szpitalem Zespolonym im. Ludwika Perzyny w Kaliszu przy ul. Poznańskiej 79.

Hospicjum stacjonarne w Rozdzałach posiada umowę na usługi sterylizacyjne z podmiotem leczniczym: CALISIA Józef Bażant, Piotr Bażant Sp. Jawna w Kaliszu ul. Kwiatowa 1.

W świetle obowiązujących przepisów kierownicy podmiotów leczniczych zobligowani są do zapewnienia warunków skutecznej sterylizacji oraz prowadzenia dokumentacji procesów sterylizacji. Pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej podczas prowadzonych kontroli aktualizują rejestr urządzeń sterylizujących, kontrolują dokumentację procesów sterylizacji oraz prawidłowość kontroli wewnętrznej procesu sterylizacji.

4.2.8. Gromadzenie i unieszkodliwianie odpadów

Odpady komunalne

Na stanowiskach pracy opracowane i wdrożone są procedury z zakresu prawidłowego postępowania z odpadami. Odpady komunalne zbierane są do worków foliowych, a następnie przechowywane w kontenerach i pojemnikach w wydzielonym miejscu (zadaszonym z betonową posadzką). Pojemniki są regularnie opróżniane i wywożone przez specjalistyczną firmę.

Wojewódzki Zakład Opieki Psychiatrycznej Sp. z o. o. w Sokolówka

Szpital posiada aktualną umowę na odbiór odpadów komunalnych z:

1. Przedsiębiorstwem Usług Komunalnych PUK S.A ul. Bażancia 1a w Kaliszu - dot. obiektu w Sokolówce.
2. Zakładem Wielobranżowym „Suprema”, Marek Buchnajzer, Tymianek 20, 62-840 Koźminek - dot. obiektu w Murowańcu.

Wojewódzki Specjalistyczny ZOZ Chorób Płuc i Gruźlicy Wolica k/Kalisza

Odbiorcą odpadów komunalnych jest Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych PUK S.A ul. Bażancia 1a w Kaliszu.

Hospicjum Stacjonarne w Rozdzałach

Odbiorcą odpadów komunalnych jest Przedsiębiorstwo Oczyszczania Miasta „EKO” Sp. z o. o. ul. Łódzka 19 w Kaliszu.

Odpady medyczne i specjalne

Obydwa szpitale i hospicjum prowadzą ewidencję odpadów z podziałem na poszczególne grupy zgodnie z ustawą o odpadach i katalogiem odpadów. Odpady medyczne gromadzone i przechowywane są zgodnie z obowiązującymi procedurami i instrukcjami. Odbiorem i transportem odpadów medycznych do miejsca utylizacji zajmują się wyspecjalizowane firmy:

- *Szpital w Wolicy* posiada umowę z firmą transportową posiadającą stosowne zezwolenie na transport odpadów niebezpiecznych, która odwozi je do termicznego unieszkodliwienia w profesjonalnej spalarni w Zakładzie Utylizacji Odpadów w Koninie Sp. z o.o., ul. Sulańska 11, Nr zezwolenia na transport i unieszkodliwianie SR.V-2.6620-183/07, wydane decyzją Wojewody Wielkopolskiego, ważne do 20.12.2016r.
- *W szpitalu psychiatrycznym* transportem odpadów medycznych zewnętrznym zajmuje się firma Transport i Utylizacja Odpadów Medycznych EKOMED Piotr Wojciechowski, Kalisz ul. H. Sawickiej 60.
- *W hospicjum stacjonarnym* w Rozdzałach obowiązuje umowa na odbiór, transport i utylizację odpadów medycznych z Przedsiębiorstwem Handlowo - Usługowym „EPAK” w Kaliszu ul. Górnośląska 77/50.

Zużyte świetlówki, odczynniki laboratoryjne, wywoływacze i utrwalacze oraz inne odpady zawierające rtęć są zbierane, a następnie odbierane przez uprawnione firmy. Uchybień dotyczących gospodarki odpadami nie stwierdzono.

4.2.9. Pralnictwo i gospodarka bielizną szpitalną

Postępowanie z bielizną szpitalną w placówkach określają opracowane procedury, które są wdrożone do stosowania w poszczególnych oddziałach.

Szpital w Wolicy korzysta z usług firmy MEDIX INWEST Sp. z o. o. ul. Majkowska 13a, 62-800 Kalisz. W szpitalu wydzielono magazyny bielizny czystej i brudnej. Za transport bielizny brudnej z magazynów do pralni i z pralni bielizny czystej do magazynów w szpitalach odpowiadają firmy piorące bieliznę.

Firma MEDIJ Sp. z o. o. 63-830 Pępowo ul. Kobylińska 12 świadczy usługi pralnicze dla szpitala w Sokołówce i dla hospicjum stacjonarnego w Rozdzałach.

Nieprawidłowości nie stwierdzono.

4.2.10. Żywnienie pacjentów w szpitalach

Wojewódzki Szpital Chorób Płuc i Gruźlicy w Wolicy k/Kalisza

Szpital korzystał z usług wyspecjalizowanej firmy Kawiarnia „Muzealna” Romuald Bartosik Gołuchów, która wykonuje usługi cateringowe. Stan sanitarno-techniczny pomieszczeń i wyposażenia bloku żywienia w szpitalu jest prawidłowy. W szpitalu w zakresie żywienia stosuje się zasady Dobrej Praktyki Higienicznej i Produkcyjnej. Opracowane są wymagane instrukcje, procedury a także prowadzone są rejestry i zapisy z zakresu tych praktyk.

Wojewódzki Zakład Opieki Psychiatrycznej w Sokolówce

Szpital prowadzi żywienie pacjentów we własnym zakresie, posiada własną kuchnię, w której stosuje się zasady Dobrej Praktyki Higienicznej, Dobrej Praktyki Produkcyjnej oraz systemu HACCP. Posiłki dowożone są również do Oddziału Uzależnień w Murowańcu, gdzie następuje ich rozdział.

Stan sanitarno-techniczny kuchni i pomieszczeń przyległych nie budzi zastrzeżeń.

Hospicjum Stacjonarne w Rozdzałach

Hospicjum korzystało z usług wyspecjalizowanej firmy Kawiarnia „Muzealna” Romuald Bartosik Gołuchów. Posiłki przywożone są w termosach, rozdział odbywa się na miejscu w kuchni.

4.3. Zakłady Lecznictwa Ambulatoryjnego

W powiecie kaliskim w 2016 r. świadczeń w systemie ambulatoryjnym udzielało 95 podmiotów: przychodnie, ośrodki zdrowia, poradnie, zakłady rehabilitacji leczniczej, medyczne laboratoria diagnostyczne, indywidualne i grupowe praktyki lekarskie oraz indywidualne praktyki pielęgniarskie. Skontrolowano 6 przychodni, co stanowi 6,3% (33 w ewidencji).

Złego stanu nie sanitarnego nie stwierdzono.

4.3.1. Postępowanie z czystą i brudną bielizną

Uchybień nie stwierdzono.

4.3.2 Postępowanie z odpadami medycznymi

Nieprawidłowości nie stwierdzono.

4.3.3. Utrzymanie czystości pomieszczeń i porządku

Uchybień nie stwierdzono. Czystość bieżąca we wszystkich placówkach była zachowana.

4.3.4. Ocena procedur dezynfekcyjnych oraz w zakresie antyseptyki rąk personelu medycznego

W zakresie procedur dotyczących dezynfekcji i antyseptyki rąk uchybień nie stwierdzono. Dobór środków do dezynfekcji rąk nie budził zastrzeżeń w skontrolowanych zakładach.

4.3.5. Ocena procedur sterylizacyjnych

Nieprawidłowości nie stwierdzono.

4.4. Praktyki lekarskie

W 2016 roku w ewidencji PSSE w Kaliszu było 43 podmiotów, były to: indywidualna praktyka lekarska, indywidualna praktyka lekarzy dentyków, indywidualna specjalistyczna praktyka lekarska, indywidualna specjalistyczna praktyka lekarzy dentyków. Kontrolą objęto 3 praktyki lekarskie, co stanowi 7% obiektów.

Nieprawidłowości w okresie sprawozdawczym nie stwierdzono.

4.4.1. Postępowanie z czystą i brudną bielizną

Uchybień nie stwierdzono.

4.4.2. Postępowanie z odpadami medycznymi

Uchybień nie stwierdzono.

4.4.3. Utrzymanie czystości pomieszczeń i porządku

Czystość bieżąca we wszystkich placówkach była zachowana.

4.4.4. Ocena procedur dezynfekcyjnych i antyseptyki rąk

Uchybień nie stwierdzono. Dobór środków dezynfekcyjnych i antyseptycznych nie budzi zastrzeżeń.

4.4.5. Ocena procedur sterylizacyjnych

Uchybień nie stwierdzono.

4.5. Praktyki pielęgniarские

W 2016 roku w ewidencji ujętych było 16 praktyk. Skontrolowano 1 indywidualną praktykę pielęgniarскую (6,3% ujętych w ewidencji). Uchybień nie stwierdzono.

4.6. Podsumowanie

1. W 2016 roku odsetek podmiotów leczniczych ocenionych negatywnie wynosi 7,7% i jest niższy w porównaniu z rokiem 2015 (8,6%).
2. Przedłużona realizacja przygotowywanych programów dostosowawczych do końca roku 2017 do obowiązujących przepisów, wymagać będzie od służb sanitarnych wzmoczenia nadzoru w zakresie zapewnienia bezpiecznych warunków sanitarnych, w których udzielane są świadczenia medyczne.
3. Podmioty lecznicze posiadają opracowane procedury postępowania zapewniające ochronę przed zakażeniami, przeprowadzane są kontrole wewnętrzne w obszarze realizacji działań zapobiegających szerzeniu się zakażeń i chorób zakaźnych zgodnie z rozporządzeniem Ministra Zdrowia co 6 miesięcy.
4. Istnieje konieczność dofinansowania podmiotów leczniczych publicznych celem realizacji opracowanych programów dostosowawczych do obowiązujących przepisów.

V WARUNKI SANITARNO - HIGIENICZNE ŚRODOWISKA PRACY

5.1. Działalność kontrolna w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego

5.1.1. Struktura zatrudnienia

W roku 2016 w ewidencji PSSE w powiecie kaliskim zarejestrowanych było 140 zakładów, które zatrudniały ogółem 3262 pracowników. Przeważały zakłady małe do 100 zatrudnionych - 135, co stanowi 96 % ogółu wszystkich zakładów w ewidencji.

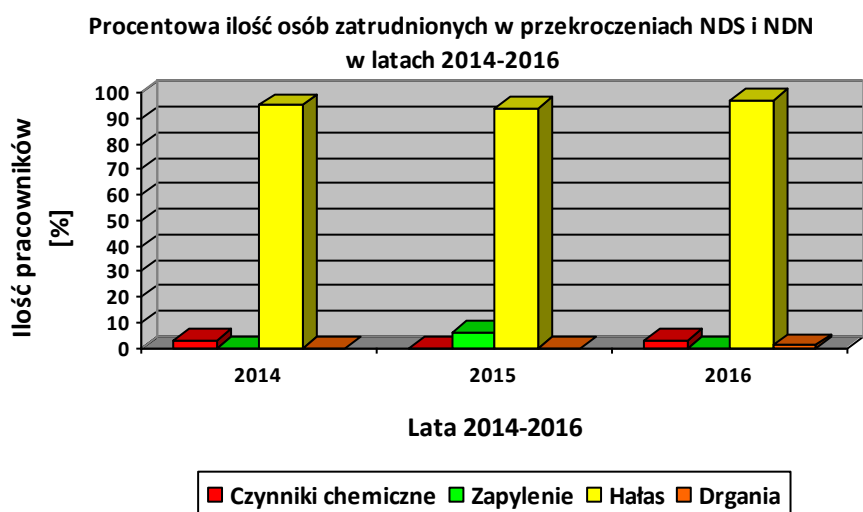
5.1.2. Narażenie na czynniki szkodliwe dla zdrowia

W roku sprawozdawczym w 24 zakładach stwierdzono przekroczenia najwyższych dopuszczalnych stężeń - NDS i najwyższych dopuszczalnych natężeń - NDN.

W ponadnormatywnych stężeniach i natężeniach czynników szkodliwych pracowały 383 osoby.

Tab. 16. Liczba pracowników pracujących w przekroczeniach NDS/NDN czynników szkodliwych dla zdrowia na stanowiskach pracy w latach 2014– 2016

Rodzaj czynników szkodliwych	Rok	Pracownicy pracujący w przekroczeniach NDS		Pracownicy pracujący w przekroczeniach NDN	
		liczba	%	liczba	%
Czynniki chemiczne	2014	9	5		
	2015	0	0		
	2016	11	3		
Zapylenie	2014	0	0		
	2015	7	6		
	2016	0	0		
Hałas	2014			176	95
	2015			102	94
	2016			370	97
Drgania	2014			0	0
	2015			0	0
	2016			2	1

Jak wynika z tabeli i wykresów osoby pracujące w warunkach przekroczeń wartości NDS i NDN to w przeważającej części pracownicy narażeni na działanie natężenia hałasu powyżej obowiązujących norm oraz nieznaczna grupa pracowników narażonych na ponadnormatywne stężenie czynników chemicznych. W stosunku do lat poprzednich, w 2016 roku w jednym zakładzie występują przekroczenia normatywu higienicznego dla wibracji miejscowej, na którą narażonych jest dwóch pracowników. Ponadto w dwóch zakładach stwierdzono przekroczenia normatywów higienicznych określonych dla czynników chemicznych – toluen (w 1 zakładzie) i mangan (w 1 zakładzie).

5.1.3. Kontrole w ramach nadzoru

W roku 2016 kontrolowane były zakłady, w których występowały istotne czynniki szkodliwe dla zdrowia zatrudnionych pracowników, tj. hałas, zapylenie, drgania mechaniczne, czynniki chemiczne oraz podmioty wprowadzające do obrotu substancje i mieszaniny niebezpieczne, w tym m.in. prekursory, produkty biobójcze i środki ochrony roślin.

Skontrolowano 75 zakładów pracy zwracając szczególną uwagę na zagrożenia związane z zawodowym narażeniem pracowników na działanie czynników szkodliwych dla zdrowia i zastosowanie przez pracodawców organizacyjno – technicznych środków zapobiegawczych przed negatywnymi skutkami narażenia zawodowego. Przedmiotem kontroli był również stan sanitarny zaplecza socjalnego oraz realizacja zarządzeń wydanych przez Państwową Inspekcję Sanitarną i Państwową Inspekcję Pracy, a także sposób wprowadzania do obrotu substancji i mieszanin chemicznych zgodnie z wymogami UE. Ogółem przeprowadzono 78 kontroli.

W wyniku stwierdzonych nieprawidłowości wydano 4 decyzje administracyjne. Stwierdzone uchybienia dotyczyły: braku pomiarów środowiskowych, braku aktualnych badań lekarskich, braku rejestru prac, których wykonanie powoduje konieczność pozostawania w kontakcie z czynnikiem o działaniu rakotwórczym, braku rejestru pracowników narażonych na działanie czynnika o działaniu rakotwórczym, braku natrysków do przemywania oczu na stanowisku pracy z mieszanina żrącą.

W celu poprawy stanu bezpieczeństwa pracy pracodawcy zapewnili środki ochrony osobistej – rękawice, fartuchy ochronne, maski, gogle, a także systemy ochrony zbiorowej, takie jak: wentylacja mechaniczna - stanowiskowa i ogólna. Równocześnie w zakładach pracy wprowadzano hermetyzację procesów produkcyjnych, modernizację oraz sukcesywną wymianę maszyn i urządzeń w celu zmniejszenia emisji hałasu oraz substancji szkodliwych do środowiska pracy.

5.1.4. Czynniki rakotwórcze i mutagenne w środowisku pracy

W wyniku kontroli przeprowadzonych w ramach nadzoru nad czynnikami rakotwórczymi stwierdzono, że w kontakcie z nimi zatrudnione było 67 osób, w tym 26 kobiety.

5.1.5. Nadzór nad zakładami ochrony zdrowia stosującymi cytostatyki

W ewidencji PSSE w Kaliszu zarejestrowany był 1 podmiot leczniczy stosujący cytostatyki. W pomieszczeniu, w którym przygotowywane były leki cytostatyczne, zainstalowano łożę laminarną, w której filtry wymieniane były zgodnie z zaleceniami producenta.

5.1.6. Czynniki biologiczne w środowisku pracy

W roku sprawozdawczym na terenie powiatu kaliskiego przeprowadzono 32 kontrole:

- w zakładach, w których istnieje potencjalne zagrożenie czynnikami biologicznymi (zakłady przetwórstwa mięsnego, podmioty lecznicze, w których występują czynniki biologiczne należące do 2 i 3 grupy zagrożenia: m.in. wirusy HBV, HCV i HIV,
- w gospodarstwach rolnych zajmujących się produkcją roślinną, w których pracownicy narażeni są m.in. na laseczkę tęcza, alergizujące promieniowce występujące w glebie i w pyłe oraz alergizujące grzyby rozwijające się na roślinach.

Ogółem eksponowanych na działanie czynników biologicznych było 967 pracowników. Dane te zostały ustalone w oparciu o informacje zawarte w ocenach ryzyka zawodowego przeprowadzonych na stanowiskach pracy. W żadnym zakładzie nie zostały przeprowadzone pomiary środowiskowe uwzględniające czynniki biologiczne.

5.1.7. Nadzór nad substancjami i mieszaninami niebezpiecznymi

W ramach nadzoru nad substancjami i mieszaninami niebezpiecznymi, prekursorami, produktami biobójczymi przeprowadzono w zakładach 47 kontroli. Kontrolą objęto hurtownie oraz producentów i dystrybutorów substancji i mieszanin chemicznych, produktów biobójczych, dystrybutorów środków ochrony roślin, oraz zakłady o różnym profilu produkcji, stosujące w działalności zawodowej substancje i mieszaniny niebezpieczne.

Podczas przeprowadzonych kontroli zwracano uwagę na przestrzeganie przepisów ustawy o substancjach chemicznych i ich mieszaninach oraz aktów wykonawczych. Egzekwowano obowiązek posiadania aktualnych spisów tych substancji i ich mieszanin, kart charakterystyki oraz opakowań zabezpieczających przed ich szkodliwym działaniem, pożarem lub wybuchem. Ponadto, szczególną uwagę zwracano na stosowanie środków zapewniających pracownikom ochronę ich zdrowia i życia. Sprawdzono również warunki magazynowania substancji i mieszanin chemicznych.

Podczas kontroli przypomniano pracodawcom o obowiązkach wynikających z rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1907/2006 z dnia 18 grudnia 2006 roku w sprawie rejestracji, oceny, udzielania zezwoleń i stosowanych ograniczeń w zakresie chemikaliów (REACH).

W czasie kontroli producentów i dystrybutorów substancji i mieszanin chemicznych szczególną uwagę zwracano na etykiety wprowadzanych do obrotu substancji i mieszanin niebezpiecznych oraz na ich karty charakterystyki w związku ze zmianami wynikającymi z rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1272/2008 z dnia 16 grudnia 2008 roku w sprawie klasyfikacji, oznakowania i pakowania substancji i mieszanin (CLP) oraz rozporządzenia Komisji (UE) Nr 453/2010 z dnia 20 maja 2010 roku zmieniającego rozporządzenie (WE) nr 1907/2006 z dnia 18 grudnia 2006r. w sprawie rejestracji, oceny, udzielania zezwoleń i stosowanych ograniczeń w zakresie chemikaliów (REACH).

Na terenie powiatu kaliskiego zarejestrowanych było 2 producentów mieszanin niebezpiecznych oraz 1 producent produktów biobójczych.

5.2. Choroby zawodowe

W roku 2016 wydano 2 decyzje o stwierdzeniu choroby zawodowej (w 2015 roku nie wydano żadnej decyzji w tym przedmiocie). Wydano natomiast 1 decyzję o braku podstaw do stwierdzenia choroby zawodowej (w roku poprzednim 4 decyzje).

Liczbę stwierdzonych chorób zawodowych w Kaliszu w latach 2014-2016, z uwzględnieniem ich rodzaju, przedstawia tabela 17.

Tab. 17. Liczba stwierdzonych chorób zawodowych w Kaliszu w latach 2014-2016

Rodzaj stwierdzonych najczęściej chorób zawodowych	Rok	Liczba przypadków
Zewnątrzpoходne alergiczne zapalenie pęcherzyków płucnych	2014	1
	2015	0
	2016	1
Choroby zakaźne i pasożytnicze albo ich następstwa	2014	4
	2015	0
	2016	0
Przewlekłe choroby układu ruchu wywołane sposobem wykonywania pracy	2014	1
	2015	0
	2016	0
Rak płuc	2014	0
	2015	0
	2016	1

5.3. Podsumowanie

1. Duże zmiany w rejestracji podmiotów gospodarczych (likwidacja, powstawanie nowych) utrudnia ocenę narażenia na czynniki szkodliwe.
2. Liczba stwierdzonych chorób zawodowych w stosunku do roku 2014 radykalnie zmalała. Nadal dużą grupę zawodową wśród osób ubiegających się o chorobę zawodową stanowią rolnicy indywidualni.
3. Kontynuowano nadzór nad substancjami i mieszaninami niebezpiecznymi, prekursorami, produktami biobójczymi. W wyniku przeprowadzanych kontroli stwierdzono, że pracodawcy stosujący chemikalia w coraz większym stopniu przestrzegają obowiązujące przepisy.
4. W roku sprawozdawczym kontynuowano nadzór nad zakładami, w których występują szkodliwe czynniki biologiczne dla zdrowia w środowisku pracy. Wszyscy pracodawcy sporządzili ocenę ryzyka zawodowego uwzględniającego czynniki biologiczne.
5. Liczba obiektów w ewidencji PSSE w Kaliszu w roku 2016 roku nieznacznie wzrosła.
6. Liczba osób eksponowanych na czynniki rakotwórcze i mutagenne nie zmieniła się w porównaniu z rokiem poprzednim.

VI WARUNKI SANITARNE W SZKOŁACH I INNYCH PLACÓWKACH OŚWIATOWO-WYCHOWAWCZYCH

6.1. Nadzór nad placówkami oświatowo - wychowawczymi

W 2016 roku Sekcja Higieny Dzieci i Młodzieży obejmowała swym nadzorem następujące placówki oświatowo- wychowawcze na terenie powiatu kaliskiego:

Tab. 18. Nadzór nad placówkami oświatowo-wychowawczymi w 2016r.:

Rodzaj placówki	Liczba placówek	Liczba dzieci i młodzieży	Liczba przeprowadzonych kontroli
Żłobek	1	10	2
Przedszkola i punkty przedszkolne	14	749	16
Szkoły podstawowe	21	1751	28
Gimnazja	7	1017	9

Rodzaj placówki	Liczba placówek	Liczba dzieci i młodzieży	Liczba przeprowadzonych kontroli
Zespoły szkół ogólnokształcących	26	5360	66
Placówki letniego i zimowego wypoczynku (turnusy)	4	166	4
Inne(światlice, szkoły językowe, ośrodki wychowawcze))	1	46	1
RAZEM	74	9099	126

6.2. Funkcjonalność i stan techniczny budynków

Wszystkie placówki oświatowo-wychowawcze znajdują się w budynkach przystosowanych na pobyt dzieci i młodzieży. Na ogólną liczbę 74 placówek skontrolowanych 5 (6,8%) było w złym stanie sanitarno-technicznym. Uchybienia dotyczyły: zniszczonej stolarki drzwiowej; zagrzybienia na ścianach w korytarzu szkolnym; brudnych ścian i sufitów w pomieszczeniach do nauki, sanitariatach, szatniach, korytarzach, itp.; zniszczonych podłóg w pomieszczeniach szkolnych; braku osłon na grzejnikach centralnego ogrzewania w salach lekcyjnych, itp. W 2016 roku na poprawę warunków sanitarno-technicznych w ww. placówkach wydano 5 decyzji administracyjnych.

W 2016 roku dopuszczono do użytkowania 3 nowe placówki, w tym: 2 przedszkola, 1 żłobek. Wszystkie nowo oddane do użytku obiekty uzyskały pozytywną opinię sanitarną.

6.3. Wodociągi i kanalizacja

Na terenie powiatu kaliskiego wszystkie placówki są zwodociągowane i skanalizowane. We wszystkich placówkach zapewniono bieżącą ciepłą i zimną wodę. Nie odnotowano ponadnormatywnej liczby uczniów w przeliczeniu na urządzenia sanitarne.

6.4. Sale gimnastyczne

Na terenie powiatu kaliskiego 5 placówek posiada zarówno sale gimnastyczne oraz sale rekreacyjno-zastępcze z zapleczem sanitarnym, 18 placówek posiada sale gimnastyczne z zapleczem sanitarnym, 3 placówki posiadają sale gimnastyczne bez zaplecza sanitarnego, 18 placówek posiada tylko sale rekreacyjno-zastępcze. Uczniowie 4 placówek korzystają z hal sportowych.

Zajęcia wychowania fizycznego w 6 szkołach prowadzone są na korytarzach szkolnych. Przy sprzyjających warunkach pogodowych dzieci korzystają także z boisk sportowych.

6.5. Meble szkolne

Prawidłowe dostosowanie mebli szkolnych do wzrostu dzieci i młodzieży ma istotny i zasadniczy wpływ na ich postawę i zdrowie. Właściwy dobór stanowiska pracy zapewnia nie tylko komfort przy pisaniu, czytaniu lecz także zapobiega powstawaniu wad postawy.

Ocenę dostosowania mebli edukacyjnych do zasad ergonomii przeprowadzono w 6 placówkach (27 oddziałach), w tym: 4 szkołach podstawowych i 2 zespołach szkół. W sumie oceniono 486 stanowisk pracy uczniów/przedszkolaków. W skontrolowanych placówkach nie stwierdzono nieprawidłowości w tym zakresie.

6.6. Rozkłady zajęć szkolnych

Przedmiotem analiz była ocena procesu nauczania. Oceniono rozkłady zajęć lekcyjnych w 7 szkołach (58 oddziałach). Stwierdzono niezgodne z zasadami higieny rozkłady zajęć lekcyjnych w 6 szkołach (13 oddziałach – 22,4% ogólnej liczby badanych rozkładów). Nieprawidłowości dotyczyły nierównomiernego rozłożenia zajęć dydaktycznych w poszczególnych dniach tygodnia (zajęcia nie rozpoczynały się o stałej porze, różnica w liczbie godzin lekcyjnych pomiędzy kolejnymi dniami tygodnia wynosiła 2 godziny i więcej, zdwojenie godzin lekcyjnych z tego samego przedmiotu). W celu wyeliminowania ww. nieprawidłowości wydano stosowne zalecenia.

6.7. Dożywianie w szkołach

W 2016 roku skontrolowano 54 szkoły pod kątem prowadzenia dożywiania. Rodzaj serwowanych w szkole posiłków przedstawia poniższa tabela.

Tab. 19. Rodzaj serwowanych w szkołach posiłków w roku 2016

Rodzaj posiłku	Liczba dzieci korzystających z posiłków		% ogólnej liczby dzieci w szkołach	
	2015	2016	2015	2016
ROK				
pełne obiady	685	930	8,0	11,44
ciepłe posiłki jednodaniowe	909	279	10,7	3,43
napój (herbata)	1136	1023	13,35	12,59
Ogółem	2730	2232	32	27,46

Jak wynika z przedstawionych danych liczbowych w 2016 roku zmniejszyła się liczba dzieci i młodzieży korzystających z obiadów serwowanych w szkołach. W 2016 roku na terenie powiatu kaliskiego 694 uczniów korzystało z posiłków finansowanych przez GOPS (o 294 uczniów mniej niż w 2015r.).

6.8. Opieka medyczna

W 11 szkołach (20,4%) znajdują się gabinety profilaktycznej opieki zdrowotnej, w których zapewniona jest opieka pielęgniarki szkolnej. Kontrolą objęto 11 gabinetów. Nieprawidłowości w zakresie sanitarno-technicznym stwierdzono w 1 gabinecie pielęgniarskim. Uchybienia dotyczyły: brudnych ścian i sufitu oraz zniszczonej wykładziny podłogowej. Na stwierdzone nieprawidłowości wydano decyzję administracyjną.

6.9. Nadzór nad substancjami i mieszaninami niebezpiecznymi

W 2016 roku oceniono realizację wymogów w zakresie stosowania niebezpiecznych substancji chemicznych w 10 szkołach. Placówki posiadają spis znajdujących się na stanie niebezpiecznych substancji chemicznych oraz karty charakterystyki. Substancje chemiczne są oznakowane w sposób widoczny umożliwiając ich identyfikację, przechowywane w zamkniętych pomieszczeniach. W pracowniach chemicznych znajdują się regulaminy określające zasady bezpieczeństwa i higieny pracy. W czasie kontroli nie stwierdzono przeterminowanych substancji i preparatów chemicznych.

6.10. Wypoczynek dzieci i młodzieży

W 2016 roku na terenie powiatu kaliskiego skontrolowano 4 turnusy zimowego i letniego wypoczynku dzieci i młodzieży, w tym:

- 2 turnusy w obiekcie hotelowym (obóz jeździecki);
- 2 turnusy zorganizowane w miejscu zamieszkania (półkolonie).

W czasie kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości i uchybień. We wszystkich skontrolowanych placówkach zapewniono uczestnikom wypoczynku prawidłowe warunki sanitarno-higieniczne. Nie odnotowano wypadków, zachorowań ani zatruc pokarmowych.

6. 11. Podsumowanie

1. W 2016 roku Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Kaliszu wydał 5 decyzji administracyjnych na poprawę warunków sanitarno-technicznych w placówkach oświatowo-wychowawczych.
2. Przyczyną nieprawidłowych rozkładów zajęć lekcyjnych było nieprzestrzeganie zasad higieny pracy ucznia.
3. W 2016 roku zmniejszyła się liczba dzieci i młodzieży korzystających z obiadów serwowanych w szkołach.
4. Wypoczynek dzieci i młodzieży zorganizowany na terenie powiatu kaliskiego przebiegał bez zastrzeżeń.

VII STAN SANITARNY OBIEKTÓW ŻYWNOSCI, ŻYWIENIA I PRZEDMIOTÓW UŻYTKU

7.1. Zakres nadzoru sanitarnego

W 2016 roku w ewidencji obiektów w powiecie kaliskim znajdowało się ogółem 925 zakładów żywnościowo-żywnieniowych (w roku 2015–1071), w tym:

- 55 obiektów produkcji żywności,
- 371 obiektów obrotu żywnością,
- 147 obiekty żywienia zbiorowego typu otwartego,
- 52 zakłady żywienia zbiorowego typu zamkniętego,
- 300 środków transportu żywności.

Liczba zaewidencjonowanych obiektów w 2016 roku w porównaniu z rokiem 2015 zmniejszyła się o 146 zakładów.

W nadzorowanych obiektach przeprowadzono 461 kontroli i rekontroli sanitarnych. Nałożono 3 mandaty karne na sumę 900 zł. Pobrano 11 próbek żywności i przedmiotów użytku, które nie były kwestionowane.

Tab. 20. Stan sanitarny obiektów wyrażony odsetkiem zakładów o złym stanie sanitarnym w latach 2014-2016

Rok	Odsetek obiektów o złym stanie sanitarnym
2014	1,5
2015	0
2016	0,02

Na podstawie w/w danych liczbowych można stwierdzić, że stan sanitarny zakładów produkcji, obrotu żywnością, żywienia zbiorowego otwartego, żywienia zbiorowego zamkniętego oraz transportu w porównaniu z rokiem ubiegłym nieznacznie się pogorszył co wynika z nałożonych mandatów karnych.

Stan sanitarny nadzorowanych obiektów oceniany był przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej zgodnie z jednolitymi procedurami urzędowej kontroli żywności oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, które wprowadzono do stosowania w 2004 roku z ostatnią modyfikacją w 2014 roku.

Tab. 21. Stan sanitarny obiektów żywności i żywienia w latach 2014-2016 wg MZ-48

Obiekty	% obiektów niezgodnych z wymaganiami		
	2014	2015	2016
Kioski spożywcze	0	0	0
Sklepy spożywcze	16,9	0	0,01
Piekarnie	0	0	0
Zakłady żywienia zbiorowego – otwarte	5,8	0	0,01
Magazyny hurtowe	0	0	0
Przetwórnice owocowo-warzywne	5,8	0	0

Jak wynika z powyższych danych nieznaczne pogorszenie stanu sanitarno-higienicznego nastąpiło w sklepach spożywczych i zakładach żywienia zbiorowego otwartego.

7.2. Najczęściej stwierdzane uchybienia w poszczególnych grupach obiektów

7.2.1. Sklepy spożywcze

W 2016 roku w ewidencji znajdowało się 226 sklepów spożywczych, z których skontrolowano 70, co stanowi 31% wszystkich obiektów. Zarówno stan techniczny jak i sanitarny sklepów spożywczych jest zróżnicowany. W nowych, dużych sklepach spożywczych dobrze oceniano wyposażenie sal sprzedaży, zastrzeżenia dotyczyły natomiast zaplecza magazynowego tych sklepów, gdzie na niewystarczającej powierzchni składowano duże ilości artykułów spożywczych. Część sklepów na terenie gmin zmodernizowano poprzez wprowadzenie sprzedaży samoobsługowej.

W 2016 roku stan sanitarno-techniczny uległ nieznacznemu pogorszeniu, co znajduje potwierdzenie w odsetku obiektów ocenionych negatywnie (tab. 21).

Nadal najwięcej uchybień stwierdzano w małych sklepach. Do najczęściej stwierdzanych nieprawidłowości należy brak aktualnych zapisów HACCP i GHP (Dobrej Praktyki Higienicznej) oraz obecność niewycyfanych z obrotu przeterminowanych produktów spożywczych.

7.2.2. Przetwórnice owocowo-warzywne

W ewidencji zarejestrowanych jest 47 przetwórnicy owocowo-warzywnych, z czego 24 zostały objęte kontrolą, co stanowi 51% obiektów skontrolowanych. Nie stwierdzono obiektu o złym stanie sanitarno-technicznym. We wszystkich zakładach wdrożone są elementy systemu HACCP oraz Dobra Praktyka Higieniczna i Produkcyjna (GHP/GMP).

7.2.3. Zakłady żywienia zbiorowego otwarte

Nadzorem sanitarnym objęto 87 zakładów z 147 wykazanych w ewidencji. Stwierdzono niezgodności w jednym z zakładów, który poddano kontroli w ramach kontroli interwencyjnej. Stan sanitarno – techniczny pozostałych obiektów z tej grupy nie budził zastrzeżeń.

7.2.4. Zakłady żywienia zbiorowego typu zamkniętego

Tab. 22. Stan sanitarny zakładów żywienia zbiorowego typu zamkniętego w latach 2014-2016

Obiekty	2014		2015		2016	
	Liczba obiektów ocenionych	% obiektów niezgodnych	Liczba obiektów ocenionych	% obiektów niezgodnych	Liczba obiektów ocenionych	% obiektów niezgodnych
Zakłady żywienia zbiorowego zamknięte – ogółem	24	0	16	0	0	0
Stołówki w przedszkolach	12	0	10	0	0	0
Stołówki szkolne	4	0	6	0	0	0
Stołówki w zakładach specjalnych i wychowawczych	0	0	0	0	0	0
Stołówki w domach dziecka i młodzieży	0	0	0	0	0	0
Stołówki na koloniach, półkoloniach i obozach	2	0	0	0	0	0
Stołówki w bursach i internatach	0	0	0	0	0	0

W porównaniu do roku ubiegłego stan sanitarno-higieniczny w zakładach żywienia zbiorowego typu zamkniętego uległ znacznej poprawie. Spośród skontrolowanych stołówek szkolnych i przedszkolnych nie stwierdzono nieprawidłowości.

7.3. Stan sanitarny środków transportu żywności

W 2016 roku organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej w Kaliszu skontrolowały 28 środków transportu żywności. Wszystkie środki transportu spełniały wymagania sanitarno-techniczne. Zakłady produkujące żywność posiadały na ogół własne środki transportu, pozytywnie zaopiniowane przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej. Większość obiektów obrotu żywnością dysponowała prawidłowymi środkami transportu, dobrymi technicznie i przeznaczonymi wyłącznie do przewozu artykułów spożywczych. Niektóre zakłady korzystały z usług specjalistycznych firm transportowych.

7.4. Jakość zdrowotna środków spożywczych

W 2016 roku laboratorium WSSE w Poznaniu nie badało środków spożywczych z importu.

Tab. 23. Jakość zdrowotna środków spożywczych w latach 2014-2016

Rok	Próbki badanych środków spożywczych - razem		W tym	
	Ilość próbek zbadanych	% próbek zakwestionowanych	krajowe	importowane
2014	19	94,4	9	10
2015	5	0	0	5
2016	11	0	11	0

Jakość zdrowotna środków spożywczych w 2016 roku w porównaniu z latami poprzednimi uległa polepszeniu. Zbadano 11 próbek środka spożywczego, których nie zakwestionowano.

7.5. Ocena spraw załatwianych w systemie RASFF

Sekcja Higieny Żywności, Żywności i Przedmiotów Użytku bierze udział w systemie RASFF ds. zbierania i przekazywania informacji o niebezpiecznych produktach żywnościowych. W okresie roku sprawozdawczego Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Kaliszu otrzymał 23 zgłoszenia z Krajowego Punktu Kontaktowego i od Państwowych Wojewódzkich Inspektorów Sanitarnych o niebezpiecznych produktach żywnościowych.

Do najczęściej występujących zagrożeń otrzymywanych w ramach systemu RASFF w 2016 roku należały zanieczyszczenia chemiczne oraz mikrobiologiczne żywności i suplementów diety.

Na podstawie oceny ryzyka podejmowano działania zapewniające wyeliminowanie zagrożenia oraz monitorowano wycofywanie produktów z rynku, podejmowano również działania wyjaśniające i działania zaradcze, stosownie do stanu faktycznego.

7.6. Ocena sposobu żywienia

W 2016 roku sposób żywienia oceniono w 11 obiektach, gdzie dokonano teoretycznej oceny jadłospisów. W badaniach nad sposobem żywienia główny nacisk położono na żywienie dzieci i młodzieży. Wszystkie oceny wypadły pozytywnie i ich wyniki zostały omówione podczas kontroli.

7.7. Podsumowanie

1. Stan sanitarno-higieniczny obiektów żywności i żywienia nadzorowanych przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej w Kaliszu jest zróżnicowany w poszczególnych grupach podmiotów żywnościowych. Nieznaczne pogorszenie stanu sanitarno-higienicznego dotyczy zakładów obrotu żywnością oraz zakładów żywienia zbiorowego otwartego.

Na pogorszenie stanu sanitarno-technicznego wpływa:

- w zakładach obrotu żywnością - brak aktualnych zapisów HACCP i GHP (Dobrej Praktyki Higienicznej), obecność niewycofanych z obrotu przeterminowanych produktów spożywczych,
  - w zakładach żywienia zbiorowego otwartego – brak aktualnych badań lekarskich, brak aktualnych zapisów HACCP i GHP (Dobrej Praktyki Higienicznej).
2. Przeważająca większość przedsiębiorców branży spożywczej wdraża system jakości HACCP oraz Dobrą Praktykę Produkcyjną (GMP) i Dobrą Praktykę Higieniczną (GHP).
  3. W nadzorowanych obiektach (925 podmiotów) przeprowadzono 461 kontroli i rekontroli sanitarnych, nałożono 3 mandaty na 900 zł, nie wydano decyzji nakazujących usunięcie stwierdzonych uchybień. Pobrano 11 próbek żywności i przedmiotów użytku, żadna nie była kwestionowana.
  4. Jakość zdrowotna środków spożywczych wyrażana odsetkiem kwestionowanych próbek żywności w porównaniu z rokiem 2015 pozostała na tym samym poziomie.
  5. W 2016 roku pracownicy Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Kaliszu dokonali 65 oględzin środków sprowadzanych z zagranicy, z krajów Unii Europejskiej; jest to uwarunkowane specyfiką terenu i obecnością na terenie Kalisza Urzędu Celnego.

VIII DZIAŁALNOŚĆ W ZAKRESIE OŚWIATY ZDROWOTNEJ I PROMOCJI ZDROWIA

Działania w zakresie oświaty zdrowotnej i promocji zdrowia podejmowane w 2016 roku przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Kaliszu wynikały przede wszystkim z potrzeb zdrowotnych społeczeństwa oraz sytuacji epidemiologicznej, stanowiąc tym samym priorytetowe kierunki podejmowanych inicjatyw w promocji zdrowia środowiska lokalnego. Specjaliści ds. oświaty zdrowotnej i promocji zdrowia inicjowali, koordynowali i przeprowadzali w szerokiej współpracy środowiskowej działania w zakresie oświaty zdrowotnej i promocji zdrowia.

W 2016 roku prowadzono szerokie działania informacyjno – edukacyjne dotyczące:

- poprawy nawyków żywieniowych oraz zwiększenia aktywności fizycznej,
- ograniczenia zdrowotnych następstw palenia tytoniu wśród dzieci, młodzieży i ogółu społeczeństwa, zapobiegania paleniu tytoniu wśród uczniów, zmniejszenia narażenia dzieci na bierne palenie tytoniu,
- wzmocnienia przestrzegania ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych,
- przygotowania młodych ludzi oraz całego społeczeństwa w zakresie zapobiegania HIV/AIDS,
- wzrostu wiedzy na temat wpływu narkotyków i nowych substancji psychoaktywnych na funkcjonowanie organizmu ludzkiego,
- zmniejszenia zawałów serca i udarów mózgu,
- profilaktyki raka piersi i raka szyjki macicy,
- profilaktyki grypy,
- bezpieczeństwa dzieci podczas wypoczynku zimowego i letniego,
- promocji zdrowego stylu życia.

Przedsięwzięcia prozdrowotne adresowane były do szerokiego kręgu odbiorców w liczbie 68 609 osób.

W roku 2016 na terenie powiatu kaliskiego realizowano następujące programy zdrowotne i prowadzono akcje oraz kampanie społeczne:

1. Realizacja krajowych programów edukacyjnych:

„Moje Dziecko Idzie do Szkoły” skierowany dla grup przedszkolnych (4,5,6,7-latków), uczniów klas „O”. Jego celem jest podniesienie poziomu wiedzy na temat wybranych elementów zdrowego stylu życia oraz ich roli w kształtowaniu prawidłowych nawyków prozdrowotnych u dzieci rozpoczynających naukę w szkole poprzez:

- podniesienie poziomu wiedzy na temat wybranych elementów zdrowego stylu życia,
- uświadomienie rodzicom ich roli w kształtowaniu prawidłowych nawyków prozdrowotnych,
- zainteresowanie rodziców zdrowiem ich dzieci i czynnikami wpływającymi na jego zachowanie,
- przekonanie rodziców o słuszności podejmowanych działań profilaktycznych w domu, środowisku szkolnym.

„Program Ograniczania Zdrowotnych Następstw Palenia Tytoniu w Polsce”

Państwowa Inspekcja Sanitarna jest koordynatorem działań w ramach Narodowego Programu Ograniczania Zdrowotnych Następstw Palenia Tytoniu w Polsce na lata 2014-2018, który został przyjęty przez Radę Ministrów 8 lipca 2014 r. W ramach profilaktyki palenia tytoniu Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Kaliszu podejmuje następujące zadania, w tym:

- **„CZYSTE POWIETRZE WOKÓŁ NAS”** – program edukacji antytytoniowej dla dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym, ich rodziców lub opiekunów,
- **„NIE PAL PRZY MNIE, PROSZĘ”** – program edukacji antytytoniowej dla dzieci z klas I-III szkół podstawowych,
- **„ZNAJDŹ WŁAŚCIWE ROZWIĄZANIE”** – program edukacji antytytoniowej dla uczniów starszych klas szkół podstawowych i gimnazjów.

„Krajowy Program Zapobiegania Zakażeniom HIV i Zwalczenia AIDS”, który określa politykę rządu w zakresie zapobiegania HIV/AIDS i zwalczania ich społecznych skutków. Głównymi zadaniami Krajowego Programu są: ograniczenie rozprzestrzeniania się zakażeń HIV m.in. poprzez zapewnienie odpowiedniego dostępu do informacji, edukacji i usług w zakresie profilaktyki HIV/AIDS tj.: prowadzenie długofalowych programów profilaktyczno-edukacyjnych dla młodzieży, organizowanie uświadamiających kampanii medialnych, rozszerzanie sieci punktów wykonujących testy na obecność HIV z profesjonalnym poradnictwem, międzynarodowa wymiana doświadczeń w walce z HIV/AIDS; poprawa jakości życia i dostępu do opieki zdrowotnej dla osób żyjących z HIV/AIDS oraz ich bliskich poprzez promowanie i wspieranie działań organizacji pozarządowych i wolontariatu w zakresie profilaktyki HIV, pomocy zakażonym HIV i chorym na AIDS, promowanie projektów integracyjnych z chorymi.

Projekt edukacyjny „Trzymaj Formę!” - inicjatywa propagująca zdrowy styl życia o unikalnym dwukierunkowym podejściu: promującym przyjemne, zbilansowane odżywianie połączone z regularną aktywnością fizyczną. Program oparty jest na założeniu, że aktywny styl życia jest zdrowy, przyjemny, łatwo osiągalny i przystępny finansowo dla wszystkich niezależnie od wieku, płci i aktualnej sprawności fizycznej. Adresatami programu są uczniowie klas I–III gimnazjów, klas V – VI szkół podstawowych i ich rodzice.

Projekt „Bądźmy zdrowi - wiemy, więc działamy” jest to projekt informacyjno-edukacyjny skierowany do dzieci klas „O”, gimnazjalistów i ich rodziców, mający na celu zmniejszenie liczby dzieci i młodzieży narażonych na nadwagę.

„Profilaktyczny program w zakresie przeciwdziałania uzależnieniu od alkoholu, tytoniu i innych środków psychoaktywnych” - celem projektu jest ograniczenie używania alkoholu, tytoniu, narkotyków i środków zastępczych tzw. „dopalaczy” przez młodzież, a więc czynników, które mają zdecydowanie negatywny wpływ na zdrowie i mogą prowadzić do uzależnień.

Projekt edukacyjny „Wiem - nie biorę! Jestem bezpieczny” – celem projektu jest wzrost świadomości społecznej na temat wpływu narkotyków i nowych substancji psychoaktywnych na funkcjonowanie organizmu ludzkiego.

Działania informacyjno-edukacyjne kierowane są do kadry pedagogicznej i pielęgniarek środowiska szkolnego ze szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych, a także do młodzieży, ich rodziców lub opiekunów.

Program profilaktyki raka szyjki macicy „Wybierz życie – pierwszy krok” – celem głównym programu jest zmniejszenie występowania raka szyjki macicy i umieralności na tę chorobę, poprzez:

- zwiększenie poziomu wiedzy na temat profilaktyki raka szyjki macicy i roli wirusa HPV w jego powstawaniu,
- kształtowanie świadomości na temat czynników zwiększających ryzyko raka szyjki macicy,
- motywowanie kobiet do regularnego poddawania się badaniom profilaktycznym przez całe życie.

Program antytytoniowej edukacji zdrowotnej dla uczniów IV klas szkół podstawowych pt. „Bieg po zdrowie” – głównym celem programu jest zapobieganie paleniu papierosów wśród uczestników zajęć, zarówno obecnie jak i w przyszłości w ich dalszym życiu, a także ukazanie atrakcyjności życia wolnego od uzależnienia od tytoniu.

2. Realizacja akcji i kampanii społecznych:

- obchody **Światowego Dnia Zdrowia** (07 kwietnia)
- obchody **Światowego Dnia bez Tytoniu** (31 maja)
- obchody **Światowego Dnia Rzucania Palenia** (trzeci czwartek listopada)
- obchody **Światowego Dnia AIDS** (1 grudnia)
- comiesięczny monitoring dotyczący sytuacji w zakresie realizacji ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych.

Sekcja Oświaty Zdrowotnej i Promocji Zdrowia koordynowała i nadzorowała działania promujące zdrowie poprzez:

- szkolenia i narady dla uczestników reprezentujących różne instytucje i grupy zawodowe, a także szkolenia edukacyjne dla młodzieży szkolnej,
- poradnictwo metodyczne,
- dystrybucję materiałów oświatowo zdrowotnych i pakietów edukacyjnych,
- wypożyczanie materiałów dydaktycznych,
- współpracę z pracownikami ds. promocji zdrowia w jednostkach samorządowych,

- wizytacje placówek,
- wykorzystywanie inicjatyw lokalnych dotyczących promowania zdrowego stylu życia,
- współpracę z lokalnymi środkami masowego przekazu,
- monitoring i ewaluacja.

Na terenie powiatu ziemskiego w 2016 roku przeprowadzono 8 narad z 25 osobami, 5 szkoleń dla 75 osób, 54 wizytacje placówek w tym 2 wizytacje szpitali, podczas których dokonano 188 ocen realizacji interwencji programowych:

- „Moje Dziecko idzie do szkoły” – 32 w tym w przedszkolu 12 i w szkołach 20,
- „Czyste powietrze wokół nas” - 25 w tym w przedszkolu 11 i w szkołach 14,
- „Program Ograniczania Zdrowotnych Następstw Palenia Tytoniu w Polsce” – 2,
- „Nie pal przy mnie proszę” – 25,
- „Znajdź właściwe rozwiązanie” – 27,
- „Trzymaj formę” – 29,
- „Krajowy Program Zapobiegania Zakażeniom HIV i Zwalczenia AIDS” – 7,
- „Bądźmy zdrowi - wiemy, więc działamy” – 41.

W ramach działań oświatowo zdrowotnych i promujących zdrowie wydano 13 966 materiałów edukacyjnych (tj. plakaty, poradniki, broszury, ulotki, płyty CD, kolorowani, ustniki, kalendarze) - 592 gadżetów (tj. smycze do telefonów, odbłaski, plecaki, torby, koszulki, długopisy, zakładki do książki, śniadaniówki).

Podsumowanie

1. Działania w zakresie oświaty zdrowotnej i promocji zdrowia inicjowali, koordynowali i przeprowadzali przedstawiciele Inspekcji Sanitarnej w szerokiej współpracy środowiskowej przy współudziale nauczycieli, liderów zdrowia oraz innych służb działających na terenie miasta.
2. W roku 2016 na terenie powiatu ziemskiego realizowano 12 programów zdrowotnych i prowadzono wiele akcji oraz kampanii społecznych.

3. Przedsięwzięcia prozdrowotne adresowane były do szerokiego kręgu odbiorców w liczbie 68 609 osób.
4. W ramach działań oświatowo zdrowotnych i promujących zdrowie wydano 13 966 materiałów edukacyjnych (tj. plakaty, poradniki, broszury, ulotki, płyty CD, kolorowani, ustniki, kalendarze) - 592 gadżetów (tj. smycze do telefonów, odblaski, plecaki, torby, koszulki, długopisy, zakładki do książki, śniadaniówki).

IX ZAPOBIEGAWCZY NADZÓR SANITARNY

Do zakresu zadań Sekcji Zapobiegawczego Nadzoru Sanitarnego Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Kaliszu należy uzgadnianie dokumentacji projektowej pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych przedsięwzięć takich jak: stacje uzdatniania wody, oczyszczalnie ścieków, składowiska odpadów, zakłady utylizacji odpadów, obiekty handlowo-usługowych, zakłady pracy, pozwala na poprawę warunków sanitarno-higienicznych na terenie powiatu. Istotnym celem jest dążenie do zagwarantowania, aby projektowane obiekty w powiecie kaliskim, w tym szczególnie przemysłowe nie powodowały zagrożenia i uciążliwości dla ludności.

Plany zagospodarowania przestrzennego są uzgadniane na podstawie prognozy skutków wpływu ustaleń planu na środowisko i zdrowie ludzi. W omawianym okresie uzgodniono ogółem 1 miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego był poprzedzone opinią o studium uwarunkowań i kierunkach zagospodarowania przestrzennego gmin. Zaopiniowano i uzgodniono miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla terenu położonego w gminie Szczytniki.

W ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko uzgodniono 3 zakresy i stopnie szczegółowości informacji wymaganej w prognozie oddziaływania na środowisko dla studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego (działki w gm. Ceków-Kolonia, Żelazków, Szczytniki) oraz dla 3 projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (działki w gm. Żelazków, Szczytniki, Ceków-Kolonia).

W drodze postanowienia uzgodniono 21 projektów decyzji warunków zabudowy i zagospodarowania terenu (budynki inwentarskie w m. Czempisz, Marcjanów, Sobiesęki, Werginki, Borów, Zajączki Bankowe, Kuczewola, Pośrednik, Godziesze Małe, Piskory, Chełmce, Wola Droszewska, Michałów Drugi, Cienia Druga, Aleksandria, budynek mieszkalny w m. Piegonisko Wieś, budynek magazynowy na paszę w Brzezinach, zbiorniki magazynowe na gaz w m. Długa Wieś).

Ustawa o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko z dnia 3 października 2008r. (Dz.U. z 2016 r. poz. 353 z późn. zm.) przywołuje Państwową Inspekcję Sanitarną do uzgadniania przed wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dla przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko, dla których opracowanie raportu jest obligatoryjne oraz mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko, dla których opracowanie raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko może nie być wymagane.

W związku z planowanymi inwestycjami mogącymi znacząco oddziaływać na środowisko wydano 8 opinii sanitarnych o konieczności wykonania raportu na środowisko i jego zakresu (np.: hodowla trzody chlewnej w m. Godziszki; hodowla bydła w m. Moskurnia, Kuczewola; elektrownia wiatrowa w m. Szadek; tartak w m. Czempisz, Jamnice; budynek produkcyjny w m. Pawłówek, suszarnia zbóż DDGS w m. Zbiersk-Cukrownia).

W 60 przypadkach odstąpiono od konieczności sporządzenia raportu dla planowanych inwestycji (np. hodowla drobiu w m. Zadowice; hodowla trzody w m. Godziszki; hodowla bydła w m. Moskurnia, Piątek Wielki, Blizanówek, Zakrzyn, Dębsko, Korzeniew, przebudowa drogi gminnej w m. Plewnia-Plewnia Nowa, Iwanowice-Niemiecka Wieś, Rychnów-Pawłówek, Dębniaki-Blizanów Drugi, Bogusławice-Mycielin, Sulec-Józefów, Bogdanów-Stary Nakwasin, Czempisz, szklarnia ogrodnicza w m. Kamień, Kakawa Stara; studnia głębinowa w m. Szczytniki, Piwonice Kolonia, Oszczeklin, kanalizacja sanitarna w m. Szałe, Osuchów, Krzyżowki; kwaszarnia kapusty w m. Kokanin, Pamięcin, stacja uzdatnia wody w m. Piegonisko Wieś, instalacja fotowoltaniczna w m. Pośrednik).

W 2016 roku wydano w drodze opinii sanitarnych 10 uzgodnień przed wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, w tym pozytywnie 10 (ferma drobiu w m. Zadowice, Czartki, Nowy Karolew, Borów, stacja demontażu samochodów w m. Aleksandria, elektrownia wiatrowa w m. Szadek).

W trakcie opiniowania Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Kaliszu uzgodnił 20 dokumentacji projektowych, w tym pozytywną opinię uzyskało 20 opracowań (100%).

W związku z prowadzoną działalnością zapobiegawczego nadzoru sanitarnego wykonano 47 wizji lokalnych.

Pion zapobiegawczego nadzoru sanitarnego jeden raz zajął stanowisko w drodze decyzji dotyczącej spełnienia wymagań, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia i urządzenia podmiotu wykonującego działalność leczniczą. Uczestniczył 45 razy w oddaniu do użytku obiektów budowlanych. Były to następujące obiekty: spożywcze, lokale gastronomiczne, zakłady fryzjerskie i kosmetyczne, gabinety lekarskie, przychodnia lekarska w Brzezinach, apteka w Opatówku, punkt apteczny w m. Szczytniki, przedszkole w Brzezinach, magazyny przechowywania płodów rolnych w m.: Czajków, Jastrzębniki, Werginki, Kokanin, warsztat branży kamieniarskiej, pawilony hodowlane dla nerek w m. Tłokinia Wielka, warsztat samochodowy w m. Korzeniew, masarnia w m. Werginki, silosy do magazynowania zboża i suszarnia frakcji białkowej w m. Zbiersk-Cukrownia).

X WNIOSKI

Stan sanitarny powiatu kaliskiego należy ocenić jako zadawalający i nie stanowiący bezpośredniego zagrożenia dla zdrowia i życia mieszkańców.

W celu dalszej poprawy stanu bezpieczeństwa sanitarnego w powiecie grodzkim należy kontynuować następujące działania:

1. Prowadzić nadzór nad realizacją programu obowiązkowych szczepień ochronnych.
2. Sprawować nadzór nad bezpieczeństwem żywności i żywienia zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa żywnościowego.
3. Prowadzić monitoring suplementów diety, środków spożywczych specjalnego przeznaczenia żywieniowego oraz środków spożywczych wzbogaconych wprowadzanych po raz pierwszy do obrotu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.
4. Wzmocnić nadzór nad produktami wprowadzanymi do obrotu mogącymi stanowić zagrożenie dla zdrowia ludzi.
5. Wykonywać analizy mikrobiologiczne próbek żywności pobieranych w ramach urzędowej kontroli i monitoringu, w celu ciągłego nadzoru laboratoryjnego nad bezpieczeństwem żywności.

6. Sprawować bieżący nadzór sanitarny nad bezpieczeństwem zdrowotnym wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, a także wody w kąpieliskach oraz pływalniach.
7. Sprawować bieżący nadzór sanitarny nad obiektami użyteczności publicznej.
8. Prowadzić nadzór nad warunkami zdrowotnymi środowiska pracy celem wzmocnienia ochrony zdrowia pracowników przed negatywnym oddziaływaniem szkodliwych i uciążliwych czynników występujących w miejscu pracy.
9. Przeciwdziałać narkomanii poprzez monitorowanie i koordynowanie działań w zakresie realizacji polityki państwa w obszarze środków zastępczych.
10. Sprawować nadzoru nad wprowadzaniem do obrotu substancji chemicznych i ich mieszanin, detergentów, prekursorów narkotyków kat. 2 i 3, produktów biobójczych oraz ich stosowaniem w działalności zawodowej.
11. Sprawować nadzór nad warunkami nauczania, wychowania, opieki oraz wypoczynku i rekreacji dzieci i młodzieży.
12. Realizować niezbędne czynności zapobiegawcze lub kontrolne w przypadku zagrożenia bezpieczeństwa sanitarnego.
13. Sprawować zapobiegawczy nadzór sanitarny pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych w nowoprojektowanych lub modernizowanych obiektach, przy realizacji przedsięwzięć oraz ustaleniach miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego powiatu grodzkiego.
14. Inicjować zadania w obszarze edukacji zdrowotnej i promocji zdrowia zgodnie z potrzebami społeczności lokalnych i aktualną sytuacją epidemiologiczną powiatu grodzkiego.
15. Kontynuować współpracę z wydziałami Urzędu Miasta, władzami samorządowymi oraz organizacjami pozarządowymi celem eliminacji zagrożeń i uciążliwości dla zdrowia i życia ludności.